

Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi nuorisolaki, joka korvaisi voimassa olevan nuorisolain vuodelta 2006.

Lain tavoitteina olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi vastata nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Ministeriön yhteydessä olisi valtion nuorisoneuvosto ja arviointi- ja avustustoimikunta. Kunnan tehtävänä olisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Esityksessä ehdotetaan, että valtion nuorisoneuvoston tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Neuvoston tehtävissä painottuisi nuorten kasvu- ja elinoloista saatuun tietoon pohjautuva arviointi ja ajankohtaisen tiedon tuottaminen nuorista ja heidän elinoloistaan.

Ehdotetun lain mukaan valtionapukelpoiseksi valtakunnalliseksi nuorisoalan järjestöksi voitaisiin hyväksyä rekisteröity yhdistys tai säätiö, joka toteuttaa ehdotetun lain tavoitteita ja lähtökohtia. Järjestön valtionapukelpoisuus voitaisiin tarvittaessa peruuttaa, jos se ei täyttäisi säädettyjä valtionavustuksen saamisen edellytyksiä.

Lisäksi laissa säädettäisiin valtionavustuksen myöntämisestä valtakunnallisille nuorisoalan osaamiskeskuksille. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nuorten työpajoista, niiden valtionavustuksen myöntämisestä sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla. Valtion vastuuta nuorisopolitiikasta ja kunnan nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia säännöksiä uudistettaisiin. Laissa säädettäisiin valtakunnallisesta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta, joka olisi keskeinen strateginen asiakirja nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemisessa sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimivien valtion nuorisoalan toimielinten tehtäviä tarkistettaisiin. Myös valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusten myöntämisestä koskevia säännöksiä saatettaisiin ajan tasalle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö.....	5
Nuorisolaki.....	5
Muu lainsäädäntö.....	7
2.2 Käytäntö.....	9
Yleistä.....	9
Nuorten osallisuus, vaikuttaminen ja kuuleminen.....	10
Valtionhallinto.....	11
Kuntien nuorisotyö ja -politiikka.....	12
Valtionavustus nuorisoalan järjestöille.....	13
Palvelu- ja kehittämiskeskukset.....	13
Nuorten työpajatoiminta.....	14
2.3 Kansainvälinen kehitys, Euroopan unioni ja Pohjoismaiden lainsäädäntö.....	15
Yleissopimus lapsen oikeuksista.....	15
Euroopan neuvosto.....	15
Euroopan unioni.....	16
Pohjoismaat.....	18
Nuorisojärjestöjen avustaminen Pohjoismaissa.....	19
2.4 Nykytilan arviointi.....	20
Nuoret väestöryhmänä ja nuorisotyön ja -politiikan toimintakenttä.....	20
Nuorten yhdenvertaisuus.....	21
Nuorten osallisuus yhteiskunnassa.....	23
Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävät.....	24
Nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuus.....	24
Palvelu- ja kehittämiskeskukset.....	25
Nuorten työpajatoiminta.....	25
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	26
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	27
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	27
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	28
4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	28
5 ASIAN VALMISTELU.....	29
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	29
Muu valmistelu.....	30
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	31
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	33
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	33

HE 111/2016 vp

1 luku Yleiset säännökset.....	33
2 luku Valtion nuorisotyö ja -politiikka	35
3 luku Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö.....	38
4 luku Nuorten työpajatoiminta	42
5 luku Valtionrahoitus.....	47
6 luku Erinäiset säännökset.....	52
7 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	53
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET	54
3 VOIMAANTULO.....	54
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	55
LAKIEHDOTUS	57
Nuorisolaki.....	57

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Nuorisolaki (72/2006) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2006. Nuorisolakiin lisättiin vuoden 2011 alusta säännökset viranomaisten monialaisesta yhteistyöstä ja etsivästä nuorisotyöstä. Uudistuksella nuorisotyön ja viranomaisten yhteistyön toimintatapoja laajennettiin niin, että tuen tarpeessa olevia nuoria voidaan paremmin auttaa tarvitsemiensa palvelujen piiriin ja että viranomaisten yhteistyöllä parannetaan nuorille suunnattujen palvelujen keskinäistä toimivuutta ja vaikuttavuutta. Viime vuosina nuorten toimintaympäristössä, nuorisotyön rakenteissa sekä nuorten toiminnassa ja osallisuudessa tapahtuneet muutokset edellyttävät nuorisolain uudistamista. Lain ajantasaistamista tukee myös kansainvälinen keskustelu nuorisotyön laadusta, vaikuttavuudesta ja identiteetistä sekä nuorten oikeuksista. Myös kansalaistoiminnan ja julkisen sektorin väliset yhteistyökäytännöt edellyttävät muutoksia lakiin. Kuvatut muutokset painottavat nuorisotyön ja -politiikan paikallisen päätöksenteon ja organisoiminnan merkitystä ja ovat pohjana tavoiteluonteisiin säännösehdotuksiin.

Maamme väestörakenteen muutos vaikuttaa merkittävästi 0—29-vuotiaiden nuorten osuuteen kuntien koko väestöstä. Ennusteen mukaan vuonna 2024 nuorten osuus kunnan koko väestöstä vaihtelee alle 16 prosentista yli 45 prosenttiin. Ennusteen mukaan valtaosa nuorista asuu maan läntisissä kunnissa sekä suurimmilla opiskelupaikkakunnilla. Samalla yhteiskunta on viimeisen kymmenen vuoden aikana nopeasti muuttunut yhä moninaisemmaksi. Tämä muutos koskee erityisesti nuoria. Nuorten väestörakenteessa tapahtuneet muutokset vaikuttavat nuorille suunnattujen palvelujen toimeenpanoon niin julkisella sektorilla kuin kansalaistoiminnassa.

Valtaosa suomalaisista nuorista voi hyvin. Vuodesta 2008 jatkunut taloudellinen taantuma on kuitenkin heikentänyt nuorten kasvu- ja elinoloja. Pekka Myrskylän laatiman, kesäkuussa 2015 julkistetun, tilaston mukaan vuonna 2013 oli 44 463 nuorta, jotka eivät olleet koulutuksessa tai työssä ja joilla ei ollut peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Myrskylän mukaan ulkopuolisuus on kasvanut erityisesti muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien nuorten keskuudessa. Nuorisotyöttömyyden ja nuorten ulkopuolisuuden vähentämiseksi monialaista yhteistyötä ja etsivää nuorisotyötä koskevia säännöksiä on tarpeen tarkistaa.

Nuorten toimintaympäristö on myös muuttunut merkittävästi vuoden 2006 jälkeen. Digitaalinen toimintaympäristö, mukaan lukien sosiaalinen media, on laajentanut ja monipuolistanut nuorten tapaa harrastaa, vaikuttaa, osallistua ja kommunikoida. Nuorisotyön palvelut ja vaatimukset myös digitaalisessa ympäristössä ovat kasvaneet samalla kun yksilön ja nuorten ryhmien kasvokkain kohtaamisen tarve on säilynyt. Nämä muutokset ovat haastaneet nuorisotyön toimimaan uusissa ympäristöissä.

Nuorisotyön muutosta kuvaa myös kuntien nuorisotoimien käyttökustannusten muutos vuosina 2006—2015. Suomen Kuntaliiton tilaston mukaan vuonna 2006 koko maassa kuntien toteutuneet käyttökustannukset nuorisotoimissa olivat 154 miljoonaa euroa kun arvio vuoden 2015 kustannuksista on 225 miljoonaa euroa. Kunnat ovat panostaneet nuorisotyöhön vastatakseen alueellisiin ja paikallisiin nuorten kasvu- ja elinolojen muutoksiin mutta myös tarjotakseen erilaisista lähtökohdista tuleville nuorille nuorisotoimien palveluja. Etsivän nuorisotyön lakisääteistäminen vuonna 2011 on ollut yksi tekijä kunnallisen nuorisotoimien käyttökustannusten kasvuun, mutta samalla se on vahvistanut muuta kunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa. Kunnalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta etsivän nuorisotyön järjestämiseen.

Nuorisolan kansalaisjärjestöjen yhteistyö julkisen sektorin kanssa on lisääntynyt. Paikallisesti kunnat ja järjestöt sopivat lakisääteisten palvelujen tuottamisesta. Tämä edellyttää mahdollisuutta paikalliset olosuhteet huomioon ottavaan toimintaan laissa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Palvelujen määrittely edellyttää tietoa nuorten kasvu- ja elinoloista ja nuorisopoliittisesta kokonaiskuvasta. Kansalaistoiminnalta odotetaan erisuuntaisia toimia, toisaalta ilman jäsenyyttä osallistuvilla olevia avoimia palveluja ja toisaalta jäsenmäärillä osoitettua laajuutta sekä niihin liittyvää toiminnan vaikuttavuutta.

Vuonna 2010 opetus- ja kulttuuriministeriö teki periaatepäätöksen (OKM; 9/600/2010) nuorisolan uudesta valtakunnallisesta palvelu- ja kehittämiskeskusrakenteesta, johon kuuluu nykyisin 13 organisaatiota. Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee vuosittain tavoitesopimuksen palvelu- ja kehittämiskeskusten kanssa. Palvelu- ja kehittämiskeskuksina ovat toimineet muun muassa kunnat, järjestöt ja säätiöt ja ne hoitavat sopimuksen mukaisia tehtäviä osana omaa toimintaansa.

Esityksessä olevien nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien muutoksien tavoitteena on tunnistaa nuoruus osana yhteiskuntaa sekä tarjota monipuolisia palveluja nuorelle, nuorten ryhmille, ikäluokille ja nuorelle väestölle heidän omaa toimijuuttaan tukien.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Nuorisolaki

Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, kulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Laissa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiaita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisotyön ja -politiikan yleisestä kehittämisestä. Aluehallintovirasto toimii nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevissa asioissa valtion aluehallintoviranomaisena. Ministeriöllä on valtakunnan tasolla ja aluehallintovirastolla aluetasolla vastuu nuorisopolitiikan yhteensovittamisesta.

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Ohjelma sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat aluehallintovirastojen ja kuntien nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle. Kehittämisohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Ohjelman valmistelu kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Valmistelussa kuullaan nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja.

Nuorisotyön ja -politiikan asiantuntijaelimenä on opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimiva valtion nuorisotietokeskus, jonka asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnan tehtävänä on antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan otettavista asioista ja arvioida vuosittain nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutumista, tehdä esityksiä nuoria koskeviksi ohjelmiksi ja toimenpiteiksi sekä tuottaa tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan.

Valtakunnallisten nuorisjärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen avustasioissa opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä on arviointi- ja avustustoimikunta, jonka asettaa valtioneuvosto. Toimikunnan tehtävänä on tehdä vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriölle esitys valtakunnallisten nuorisjärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisjärjestöjen palvelujärjestöjen valtionavustusten jaosta, antaa vuosittain ministeriölle lausunto edellä tarkoitettujen nuorisjärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen avustuskelpoisuuksista ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustusten jaosta sekä tehdä ministeriön pyynnöstä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta. Toimikunnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorille tulee kuitenkin järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. Kunnan tehtäviä ovat muun muassa nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimitilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistysten tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Kuntien lisäksi nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei kuitenkaan käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Verkoston tehtävänä on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi, edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus, suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi sekä edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvien tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

Yksi nuorisotyön muodoista on etsivä nuorisotyö, jonka tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

Etsivän nuorisotyön toteuttaminen on kunnan päätettävissä. Kun kunta päättää järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä tulee olla riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voi

HE 111/2016 vp

järjestää kunta tai useampi yhdessä tai hankkimalla palveluja muualta. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä.

Tietojen luovuttamisen etsivää nuorisotyötä varten edellyttää lähtökohtaisesti nuorten suostumusta. Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on kuitenkin luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa sekä alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Tiedot voidaan kuitenkin jättää luovuttamatta, jos viranomainen arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole palvelujen ja muun tuen tarpeessa.

Nuorisolain mukaiseen nuorisotyöhön voidaan myöntää valtionrahoitusta. Valtionavustuslaisissa (688/2001) säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia. Kunnalle myönnettävät valtionosuudet tulee käyttää nuorisotyön ja -politiikan kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja niiden piirijärjestöjen avustukset myönnetään tulospäätöksellä. Tulospäätöksellä tarkoitetaan toiminnan laatua, laajuutta ja taloudellisuutta. Avustusta myönnettäessä otetaan lisäksi huomioon toiminnan ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys sekä avustuksen tarve. Valtakunnalliset nuorisojärjestöt voivat osoittaa saamaansa avustusta rekisteröityjen piirijärjestöjensä toimintaan. Lisäksi valtakunnalliset nuorisojärjestöt voivat osoittaa paikallisyhdistyksilleen erityisavustuksia rajattuun tarkoitukseen.

Valtionavustuksia voidaan myöntää yleisavustuksina nuorisotyötä tekeville järjestöille. Nuorisotyötä tekeville järjestöille tarkoitetaan tässä laissa rekisteröityä järjestöä tai muuta yhteisöä, jonka toiminnasta ainakin osa on nuorisotyötä ja jonka nuorisotyö on laajuudeltaan verrattavissa valtakunnallisen nuorisojärjestön toimintaan. Valtionavustuksia voidaan myöntää myös valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen. Nuorisokeskusten toiminta-avustukset myönnetään pääosin tulospäätöksellä nuorisokäytön ja keskusten toiminta-ajatusten perusteella.

Lisäksi valtion talousarvioon voidaan ottaa määräraha myönnettäväksi avustuksina muun muassa nuorisotyön ja -politiikan tutkimukseen, kansainväliseen nuorisotyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen, nuorten työpajatoimintaan, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan.

Muu lainsäädäntö

Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan aluehallintovirastojen tehtäviin kuuluvat muun muassa niille erikseen säädetyt nuorisotoimen tehtävät. Aluehallintoviraston tehtävänä on lisäksi nuorisopalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi. Lain 8 §:n mukaan aluehallintovirastojen toimintaa koskevien välisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä alueiden näkemysten huomioon ottamiseksi virastoille laaditaan niiden toiminnan yleistä suunnittelua, ohjausta ja järjestämistä varten yhteinen strategia-asiakirja. Lisäksi jokaiselle aluehallintovirastolle laaditaan tulossopimus. Valtiovarainministeriö laatii

strategia-asiakirjan ja tulossopimukset ohjaavien ministeriöiden sekä yhteistyössä aluehallintovirastojen ja tarvittavin osin maakunnan liittojen kanssa. Jos strategia-asiakirjan sisällöstä ei saavuteta yksimielisyyttä ministeriöiden kesken, ratkaisee asian valtioneuvosto.

Perusopetuslain (628/1998) 47 a §:ään lisättiin vuoden 2014 alussa voimaan tulleet osallisuutta ja oppilaskuntaa koskevat säännökset (laki perusopetuslain muuttamisesta 1267/2013), joiden mukaan opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Opetuksen järjestäjät veloitetaan järjestämään oppilaille mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun sekä huolehtimaan siitä, että lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla koululla on oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää oppilaiden ja opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opetuksen järjestäjän tulee kuulla koulun oppilaskuntaa ennen opetussuunnitelmien ja niihin liittyvien suunnitelmien ja koulun järjestyssäännön vahvistamista sekä ennen muita oppilaiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä.

Kuntalaki (410/2015), joka tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2015, velvoittaa kuntia huolehtimaan kaiken ikäisten kuntalaisten monipuolisista ja vaikuttavista osallistumismahdollisuuksista. Lain 22 §:n mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja, selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa, valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimieliimiin, järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun, suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa sekä tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua. Kuntalain 26 §:n 1 momentin mukaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä (*nuorisovaltuusto*) ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla useamman kunnan yhteinen. Pykälän 2 momentin mukaan nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa. Lisäksi 26 §:ssä viitataan nuorisolain 8 §:än säännökseen nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta. Uusia säännöksiä asukkaiden osallistumisoikeuksista sovelletaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta. Siihen saakka sovelletaan, mitä lain voimaan tullessa voimassa olleessa kuntalaissa säädetään.

Kuntien veloitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista annetun lain (1350/2014) 24 §:n 1 momentin mukaan nuorisotakuulla tarkoitetaan laissa toimintamallia, jonka tavoitteena on tarjota jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Nuorisotakuuseen liittyvän koulutustakuun tavoitteena on taata jokaiselle juuri peruskoulunsa päättäneelle paikka lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa tai kuntoutuksessa. Pykälän 2 momentin mukaan nuorisotakuuta koskevan kokeilun tarkoituksena on edistää toimivien asiakaslähtöisten prosessien sekä kunnallisten ja työ- ja elinkeinohallinnon viran-

omaisten yhteistoiminnan tiedonkulun toteuttamista siten, että tavoitteena on tehokkaat ja vaikuttavat palvelut ja palvelukokonaisuudet nuorisotakuun piiriin kuuluville nuorille. Nuorisotakuuta koskevat säännökset ovat voimassa vuoden 2016 loppuun.

Arpajaislain (1047/2001) 17 §:n 1 momentin mukaan raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Tuoton jakamisesta näiden käyttötarkoitusten kesken säädetään raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetussa laissa (1054/2001). Nuorisolaissa tarkoitettuihin valtionavustuksiin käytetään nuorisotyön edistämiseen tarkoitettuja veikkausvoittovaroja, jotka on otettu valtion talousarvioon.

Kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta sekä muusta rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009). Lakia sovelletaan kunnille laskettavan valtionosuuden määrittelyyn nuorisolaissa säädettyyn toimintaan.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Lain 8 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan toiseikkaan tai oletukseen.

2.2 Käytäntö

Yleistä

Vuoden 2014 lopussa alle 29-vuotiaita oli Suomessa 1 815 606 eli 33 prosenttia koko väestöstä. Nuorisolaki koskee näin ollen tällä hetkellä kolmannesta Suomen väestöstä. Suomen enustetaan olevan eurooppalaisessa mittakaavassa nopeasti vanheneva maa. Väestöennusteen mukaan 15—29-vuotiaiden ikäisten nuorten määrä tulee olemaan alimmillaan vuonna 2025. Ennusteet kertovat lisäksi suurista alueellisista muutoksista. Nuoret keskittyvät tulevaisuudessa yhä pienemmille alueille ja alueiden väliset erot kasvavat. Tämä muutos vaikuttaa sekä julkisen sektorin palvelujen tarpeeseen että kansalaisyhteiskunnan toimintaan. Suomi on muuttanut viimeisen kymmenen vuoden aikana nopeasti yhä monimuotoisemmaksi yhteiskunnaksi, tämä koskee erityisesti nuorta ikäpolvea. Vuonna 2013 alle 29-vuotiaissa ulkomaalaistaustaisia oli 120 558. Ulkomaalaistaustaisen väestön mediaani-ikä on 33 vuotta kun se koko väestössä on 42 vuotta. Vuonna 2015 toisen polven maahanmuuttajista suurin osa on alaikäisiä.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Käytännössä nuorisotyö kohdistuu kuitenkin kouluikäisiin ja sitä vanhempiin. Kunnan nuorisotyö ei tarjoa toimialansa palveluja 0—3 -vuotiaille ja myös 4—6 -vuotiaiden osuus kunnan nuorisotyössä on vähäinen. Osa kunnista on tehnyt nuorisotyölleen oman ikärajan ja esimerkiksi määritellyt nuorisotyön ensisijaiseksi kohderyhmäksi 13—17-vuotiaat. Toisaalta kuntien erityisnuorisotyön kohderyhmänä ovat pääasiassa 15—29 -vuotiaat nuoret. Nuorisojärjestöjen jäseninä ei pääsääntöisesti ole alle 7-vuotiaita lapsia eikä toimintaa järjestetä sen ikäisille lapsille. Niissä nuorisojärjestöissä, joissa jäseninä on tai joiden toimintaan osallistuu lapsia, alle 7-vuotiaiden osuus on pieni.

HE 111/2016 vp

Nuorisotyön laaja-alaisuus mahdollistaa eri-ikäisten lasten ja nuorten osallistumisen, joten nykyiselle ikärajalle ei ole välttämätöntä muutostarvetta.

Nuorten toimintaympäristöjä ovat muun muassa nuorisotilat, järjestöt, yksityiset kauppakeskukset ja erilaiset puolijulkiset tilat. Näiden lisäksi merkittävä nuorten toimintaympäristö on yhteisöllinen media ja muu sähköinen toimintaympäristö. Tilastokeskuksen Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tilastot osoittavat, että 15—29-vuotiaista käytännössä kaikki käyttävät nykyisin internetiä. Yhteisöllisessä mediassa viimeisen kolmen kuukauden aikana on ollut lähes 90 prosenttia nuorista. Yhteisöllisen median merkityksen kasvu on laajentanut nuorisotyön toimintakenttää.

Nuorten osallisuus, vaikuttaminen ja kuuleminen

Nuorisolain voimaan tullessa vuonna 2006 ei ollut muita kuntia tai alueita velvoittavia nimenomaan nuorten osallistumista ja kuulemista koskevia säännöksiä. Nuorten kuulemista kunnissa on toteutettu monin eri tavoin, esimerkiksi nuorisovaltuustojen ja muiden vaikuttajaryhmien, verkkopohjaisten kuulemisjärjestelmien tai kouluissa toimivien rakenteiden kautta. Säännöksen vaikutus on näkynyt kuntien nuorisovaltuustojen määrän ja nuorten osallistumisen kasvuna kunnissa. Edellä kuvattu kehitys vaikutti siihen, että vuonna 2015 voimaan tullessa kuntalaissa päätettiin säätää nuorisovaltuustoista. Kuntalain esitöissä kunnan nuorisovaltuustoa koskevan 26 §:n perusteluissa (HE 268/2014 vp) todetaan, ettei nuorisovaltuusto itsessään riitä nuorten ainoaksi vaikuttamiskeinoksi. Kuntalain 26 § täydentää 22 §:ää, joka velvoittaa kuntia huolehtimaan kaikkien kuntalaisten monipuolisista osallistumismahdollisuuksista. Perusteluissa todetaan lisäksi, että ”nuorisolaissa olisi edelleen perusteltua säätää lasten ja nuorten kuulemisesta. Kuntalaissa säädettäisiin nuorisovaltuuston tai vaikuttajaryhmän kautta tapahtuvasta osallistumisesta, mutta nuorisolain sääntelyllä edistettäisiin muita lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen tapoja. Siten kuntalain ja nuorisolain sääntelyt täydentäisivät toisiaan”.

Nuorisolain nuorten osallisuutta koskeva 8 § ei ole valtionhallintoa velvoittava. Siitä huolimatta nuorten osallisuutta on valtionhallinnon toimesta edistetty eri tavoin.

Nuorten osallisuus sisältyy Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan vuosille 2003—2007 ja sitä on käsitelty osana lapsen oikeuksien sopimuksen viestintää hallituksen Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmassa vuosille 2007—2011. Nuorten osallisuuden edistäminen on nostettu esiin myös lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmissa vuosille 2007—2011 sekä vuosille 2012—2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 2000-luvun alusta rahoittanut sähköistä verkkodemokratiapalvelua, jonka avulla kunnat ja nuoret voivat käydä vuoropuhelua. Vuonna 2013 palvelu oli käytössä 112 kunnassa. Palvelu, nykyään Nuorten ideat -sivusto, toimii muiden Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelma SAden Osallistumisympäristö-hankkeessa tuotettujen palveluiden (kansalaisaloite.fi, kuntalaisaloite.fi, otakantaa.fi, lausuntopalvelu.fi) yhteydessä. Nuorten ideat -sivustoa voivat kuntien ohella käyttää myös kansalaisjärjestöt, oppilaitokset ja muut nuorten parissa toimivat tahot.

Lasten ja nuorten osallisuus on sisällytetty yhtenä poikkileikkaavana teemana kansainväliseen avoimen hallinnon kumppanuusohjelmaa (OGP) koskevaan kansalliseen toimintasuunnitel-

maan vuosille 2015—2017. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten mukaan ottamista päätösten valmisteluun sekä yhteiskunnan palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen.

Valtionhallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriö toimii nuorisotyön ja -politiikan keskushallinnon viranomaisena. Nuorisotyön ja -politiikan asiat kuuluvat ministeriössä nuorisotyön ja -politiikan vastuualueelle. Nuorisotyö edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista, tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Nuorisotyö kohdentuu nuorten vapaa-aikaan. Nuorisopolitiikkaa tehdään yhdessä toisten toimialojen kanssa ja sen tavoitteena on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Nelivuotinen nuorisopolitiikan kehittämisohjelma sisältää eri sektorien valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat, joita myös aluehallintovirastot ja kunnat hyödyntävät ohjelmatyössään. Kehittämisohjelma on toteutettu nyt kaksi kertaa Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma -nimisinä. Nuorisotyötä ministeriö toteuttaa informaatio-ohjauksella, tulosohtauksella ja tukemalla valtionavustuksilla nuorisotyötä edistävää toimintaa. Nuorisopolitiikkaa ministeriö toteuttaa yhteistyössä muiden ministeriöiden, valtion aluehallintovirastojen, valtakunnallisten nuorisotoimien järjestöjen, nuorisotutkimuksen ja kuntien kanssa.

Ministeriön asiantuntijaelimenä nuorisotyön ja -politiikan alueella toimii valtion nuorisotoimien neuvottelukunta (NUORA), jonka valtioneuvosto asettaa eduskunnan toimikautta vastaavaksi ajaksi. Neuvottelukunnan jäseniksi kutsutaan nuorten kasvu- ja elinoloihin perehtyneitä henkilöitä. Neuvottelukunta antaa lausunnon nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan otettavista asioista, kerää asioita koskevan toteutumätiedon ja arvioi vuosittain ohjelman toteutumista. Lisäksi neuvottelukunta tekee esityksiä nuoria koskeviksi ohjelmiksi ja toimenpiteiksi ja tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan. NUORAlta ilmestyy vuosittain eri teemaa painottava Nuorisobarometri, jossa pysyvien kysymysten rinnalla nuorilta kysytään mielipidettä ajankohtaisiin nuoria koskeviin asioihin. NUORA ylläpitää myös Tietoa nuorista -sivustoa, johon on koottu eri lähteistä saatavia tilastoja lapsista ja nuorista.

Ministeriön asiantuntijaelimenä nuorisotoimien järjestöjen valtionavustussivustoissa on arviointi- ja avustustoimikunta. Neljäksi vuodeksi asetettavaan toimikuntaan valtioneuvosto kutsuu nuorisotoimintaan perehtyneitä henkilöitä kuultuaan valtakunnallisia nuorisotoimien järjestöjä. Toimikunta valmistelee vuosittain lausunnot ministeriölle valtakunnallisten nuorisotoimien järjestöjen ja nuorisotoimien palvelujärjestöjen valtionavustuskelpoisuudesta ja valtionavustusten jaosta. Ministeriö voi myös pyytää toimikunnalta arvioita järjestöjen toiminnasta.

Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) muutoksella vuoden 2014 alusta valtion aluehallinnolle kuuluvat nuorisotoimien tehtävät siirrettiin aluehallintovirastoille. Opetus- ja kulttuuriministeriö delegoi vuosittain aluehallintovirastojen nuorisotoimelle valtion talousarvion nuorisotyön määrärahaa jaettavaksi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoa edistäviin hankkeisiin, nuorten työpajatoimintaan, etsivään nuorisotyöhön sekä paikallisen harrastustoiminnan tukemiseen. Ministeriö ja aluehallintovirastot sopivat tulossopimuksella aluehallintoon siirrettävistä tehtävistä ja niitä koskevista tavoitteista. Aluehallintovirastojen nuorisotoimet tuottavat tietoa nuorisotyön ja -politiikan alueellisista ja paikallisista vaikutuksista sekä järjestävät toimialan koulutustilaisuuksia sekä informaatio-ohjaavat alueillaan toimivia nuorisotoimien toimijoita ja yhteisöjä. Aluehallintovirastojen nuorisotoimien tehtävät vastaavat monia

HE 111/2016 vp

muiden toimialojen keskusvirastojen tehtäviä, mistä syystä yhteistyö ministeriön ja alueen nuorisotoimien kanssa on säännöllistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa nuorisotyötä ja -politiikkaa veikkausvoitto- ja budjet-tivaroilla. Vuoden 2015 valtion talousarviossa nuorisotyöhön oli osoitettu 74 miljoonaa euroa, joista noin 53 miljoonaa euroa oli veikkausvoittovaroja.

Kuntien nuorisotyö ja -politiikka

Kunnat käyttivät vuonna 2013 nuorisotyöhön 211 miljoonaa euroa eli noin 117 euroa nuorta kohden. Osa kunnan kustannuksista katetaan valtionosuuksilla. Vuonna 2015 kuntien nuoriso-toimen valtionosuuden laskennallisena perusteena on käytetty 15 euroa alle 29-vuotiasta koh-den. Kunnissa on noin 3 400 nuorisotyön ammattilaista, joista noin 500 tekee etsivää nuoriso-työtä. Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta kattaa 93 prosenttia ja etsivä nuori-sotyö 97 prosenttia Manner-Suomen kunnista. Yli 200 kuntaa ylläpitää nuorten tieto- ja neu-vontapalveluja. Kaikissa kunnissa on nuorisotiloja ja toteutetaan paikallista nuorisotyötä yh-dessä alueen kansalaisjärjestöjen kanssa. Lakisääteinen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on 95 prosentilla kunnista.

Vuoden 2011 alusta voimaan tulleella lailla (laki nuorisolain muuttamisesta 693/2010) nuori-solaissa säädetään kuntia velvoittavasta nuorten ohjaus- ja palveluverkostosta. Verkostot ovat kehittäneet paikallista nuorisopolitiikan strategiaa. Verkoston kohderyhmänä ovat kaikki kun-nassa asuvat nuoret, mutta käytännössä toiminta painottuu tukea tarvitsevien nuorten palvelu-kokonaisuuksiin. Parhaimmillaan verkosto on parantanut nuoren pääsyä julkisiin palveluihin siten, että nuoren siirtyminen palvelusta toiseen on nopeutunut. Samalla on voitu edistää nuoren osallisuutta palvelujen sisällön suunnittelussa. Verkostoissa keskitytään eniten 13—24-vuotiaiden nuorten palveluihin liittyviin kysymyksiin, mihin on voinut vaikuttaa myös se, että verkostot käsittelivät myös nuorisotakuuseen liittyviä asioita. Yli 70 prosenttia verkostoista ilmoitti vieneensä kokoamaansa nuoria koskevaa tietoa paikallisen päätöksenteon tueksi ja pohjaksi.

Nuorisolain mukaan nuorten ohjaus- ja palveluverkostoon kuuluvia toimialoja ovat opetus-, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimet sekä työ- ja poliisihallinto. Lähes kaikissa verkostoissa ovat mukana opetus-, sosiaali- ja nuorisotoimet. Vähiten edustettuina ovat terveystoimi sekä poliisi- ja työhallinto mainitussa järjestyksessä. Vuonna 2015 verkostoista 17 prosentilla oli mukana myös nuorten edustaja. Muutamissa kunnissa nuoria koskeva viranomaisyhteistyö on käytännössä toteutettu siten, että kunta on yhdistänyt eri toimialojen yhteistyöryhmiä yhdeksi kokonaisuudeksi. Tämä järjestely on tehostanut toimintaa.

Kunta voi halutessaan järjestää etsivää nuorisotyötä. Vuonna 2015 valtionavustusta etsivään nuorisotyöhön on myönnetty 291 kunnalle eli 97 prosentille Manner-Suomen kunnista. Avus-tuksia myönnettiin 14 miljoonaa euroa lähes 500 etsivän nuorisotyön työntekijän palkkauk-seen. Etsivän nuorisotyön avustamiseen tarkoitettu valtionavustus myönnetään kunnille tai sellaisille oikeustoimikelpoisille yhteisöille, joilla on voimassa oleva sopimus kunnan tai kun-tien kanssa kunnan alueella toteutettavasta etsivästä nuorisotyöstä.

Etsivää nuorisotyötä tuettiin opetus- ja kulttuuriministeriön kokeiluna vuosina 2008—2010 ja vuoden 2011 alusta toiminnasta on säädetty nuorisolaissa. Etsivän nuorisotyön järjestäminen on kunnalle vapaaehtoista. Vuonna 2014 etsivä nuorisotyö oli yhteydessä kaikkiaan 24 435

HE 111/2016 vp

nuoreen, joista 16 740 nuorta katsoi tarvitsevansa etsivän nuorisotyön apua palveluihin pääsemiseksi. Etsivä nuorisotyö on nuorelle vapaaehtoista.

Etsivällä nuorisotyön työntekijällä tulee olla riittävä koulutus ja kokemusta nuorten kanssa tehtävästä työstä. Vuoden 2014 kyselyn mukaan etsivistä nuorisotyöntekijöistä 58 prosentilla oli ammattikorkeakoulututkinto ja 9 prosentilla ylempi ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinto. Toisen asteen tutkinto oli 30 prosentilla työntekijöistä.

Muutamassa kunnassa tiedonsiirtoa etsivälle nuorisotyölle on edistetty kehittämällä rekisteri nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen tiedonsiirtoa varten. Rekisterin avulla pääsääntöisesti viranomaisen pyytää toista viranomaista yhteistyöhön nuoren varhaisen tuen kartoittamiseksi ja toteuttamiseksi. Tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla palveluita asiakaslähtöisesti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Rekisterijärjestelmää on kehitetty kahdessa hankkeessa: Tajua Mut! -toimintamallia kehittävät Espoo, Kerava, Mikkeli ja Riihimäki yhdessä Suomen itsenäisyyden juhlarahaston kanssa ja Välittämisen koodi -hanketta kehittää Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Hankkeista on saatu hyviä kokemuksia ja ne ovat vastanneet tarpeeseen kehittää varhaisen vaiheen monialaista yhteistyötä ja tiedonvaihdon sujuvuutta.

Valtionavustus nuorisoalan järjestöille

Vuonna 2015 valtionavustusta myönnettiin nuorisoalan järjestöjen toimintaa yhteensä 14 499 200 euroa. Valtionavustusta myönnettiin 135 järjestölle, joista 62 oli valtakunnallisia nuorisojärjestöjä, seitsemän valtakunnallisia nuorisotyön palvelujärjestöjä ja 66 nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Vuonna 2014 valtionavustusta saavissa nuorisojärjestöissä, nuorisotyön palvelujärjestöissä sekä nuorisotyötä tekevissä järjestöissä oli järjestöjen ilmoittamien tietojen mukaan yhteensä lähes miljoona jäsentä, joista alle 29-vuotiaita oli noin 650 000. Järjestön toimintaan osallistuvien määrä oli vielä suurempi. Samaan aikaan Suomessa oli 1,8 miljoonaa alle 29-vuotiaista. Koska sama nuori voi olla useamman järjestön jäsen, ilmoitetusta jäsenmäärästä ei kuitenkaan voida suoraan päätellä, kuinka suuri osuus alle 29-vuotiaista nuorista on jonkin järjestön jäsen.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n Vetovoima-hanke tutki järjestötoimintaa vuosina 2014–2015. Vetovoima-tutkimuksen tavoitteena oli selvittää järjestötoimintaan osallistuvien nuorten määriä, määrissä tapahtuvia muutoksia sekä järjestöjen kehittämistä. Tutkimuksen mukaan alle 29-vuotiaiden nuorten jäsenmäärät ovat pysyneet ennallaan tai jopa kasvaneet. Järjestöiltä kysyttiin myös arviota syistä, joiden vuoksi nuoret liittyvät järjestön jäseneksi. Tutkimuksessa todetaan, että järjestöt arvioivat jäsenyyden tärkeimmiksi syiksi toiminnan, kaverit ja arvot, mainitussa järjestyksessä.

Palvelu- ja kehittämiskeskukset

Nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskusten rakenne luotiin opetus- ja kulttuuriministeriön periaatepäätöksellä 8.10.2010. Tavoitteena oli tehostaa toimialan palvelu- ja kehittämistoimintaa muussa kuin viranomaistyönä tehtävässä nuorisoalan toiminnassa. Kehittämistyö on ollut valtakunnallista ja keskuksiksi on valittu toimijat, joilla on ollut siihen tarvittava osaaminen ja resurssit. Opetus- ja kulttuuriministeriö on sopinut nuorisotyön eri osa-alueisiin erikoistuneiden keskusten kanssa niiden tehtävistä. Rakenteessa on nykyisin 13 toimijaa, joista yhdeksän on yhteisöjä (yhdistyksiä tai säätiöitä) ja neljä toimivat osana jotakin organisaatiota. Niiden tulot muodostuvat joko kokonaan tai osittain opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä valti-

onavustuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö käy niiden kanssa vuosittain tavoitekeskustelut. Tavoiteohjausta on kehitetty valtiovarainministeriön laatimia tulosohejausta koskevia ohjeita ja -käsitteistöä soveltaen.

Palvelu- ja kehittämiskeskusten rahoitus muodostaa 11 prosenttia nuorisotyön veikkausvoittovaroista valtion vuoden 2015 talousarviossa. Valtionavustukset jaetaan ilman avointa hakumenettelyä. Periaatepäätös ei sisällä keskustusten valtionapukelpoisuuskriteereitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, aluehallintovirastojen nuorisotoimet ja palvelu- ja kehittämiskeskukset muodostavat valtakunnallisen nuorisoalan yhteistyöverkoston, joka vahvistaa toimialan osaamista ja kehittämistä ja tiedonkulkua nuorisoalan yhteisöissä.

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoimintaa on toteutettu useilla paikkakunnilla yli 30 vuotta. Vuonna 2015 työpajatoiminnan järjestäjiä on lähes 230 ja toimintaa on 281 kunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa vuosittain valtionavustusta nuorten työpajatoimintaan. Valtionavustuksiin liittyvä päätöksenteko on siirretty aluehallintovirastoille.

Nuorten työpajatoiminnan valtionrahoituksen edellytyksistä ei ole säädetty nuorisolaissa. Nuorten työpajatoiminnan rahoitusta on ohjannut nuorten työpajatoiminnan järjestämistä koskeva ohje ”Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset”, Opetus- ja kulttuuriministeriön päätös 8.10.2014, dnro 10/600/2014 (edellinen, vastaava päätös oli vuodelta 2006). Ohjeessa on määritelty avustettavan nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet, tavoitteet ja tehtävät.

Avustusta voidaan myöntää nuorten elämäntaitojen ja sosiaalisen vahvistumisen tukemiseen sekä niihin liittyvään ohjaukseen, valmennukseen ja matalan kynnyksen pajatoimintaan. Nuorten työpajat tekevät paikallisesti yhteistyötä työhallinnon, opetus-, sosiaali- ja terveystoimien sekä yksityisten yrittäjien kanssa.

Nuorten työpajojen rahoitus koostuu kunnallisesta rahoituksesta, toiminnan toteuttajan tai ylläpitäjän osuudesta, valmennuspalveluiden ja valmistettavien tuotteiden myyntituloista sekä erillisistä avustuksista.

Nuorten työpajatoiminta on nuorten valmentamista työn avulla. Nuori valmentautuja tekee työpajalla työtä omien edellytystensä mukaan. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on tukea nuoren yksilöllistä kasvua ja parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun tai päästä avoimille työmarkkinoille. Toiminta edistää ja ylläpitää nuorten elämäntaitoja ja työ- ja toimintakykyä. Valmentamisen menetelmiä ovat työ-, yksilö- ja ryhmävalmennus. Työpajoilla käytettävä työpajapedagogiikka on joustavassa oppimisympäristössä tapahtuvaa, yksilön edellytysten mukaista, tekemällä oppimista korostavaa yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta. Nuorten työpajatoiminnan laadun seuraaminen on yksi valtionavustuksen saamisen edellytys.

Työpajatoiminta sijoittuu julkisen sektorin palvelukokonaisuudessa avoimien koulutus- ja työmarkkinoiden ja sosiaalialan palvelujen välimaastoon ja on monialaista toimintaa.

2.3 Kansainvälinen kehitys, Euroopan unioni ja Pohjoismaiden lainsäädäntö

Yleissopimus lapsen oikeuksista ja Agenda 2030

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) piirissä tehty yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59/1991 ja 60/1991) koskee kaikkia alle 18-vuotiaita, jollei lapseen soveltuvien lakien mukaan lapsi ole saavuttanut täysi-ikäisyyttä aiemmin. Suomi on ratifioinut sopimuksen vuonna 1991.

Yleissopimus velvoittaa sopimusvaltion turvaamaan lapsille oikeuden suojeluun ja huolenpitoon, osuuden yhteiskunnan voimavaroista sekä oikeuden osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntaelämään. Yleissopimukseen kirjattujen lapsen oikeuksien tulee toteutua koko lapsiväestön ja jokaisen lapsen elämässä. Sopimuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Sopimuksen 14 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Yleissopimuksen toimeenpanoa valvoo kansainvälinen lapsen oikeuksien komitea.

Lapsia ja nuoria koskevat myös vuonna 1976 Suomessa voimaan tulleet taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/1976) sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 7 ja 8/1976).

YK:n jäsenmaat sopivat syyskuussa 2015 pidetyssä huippukokouksessa kestävän kehityksen tavoitteista ja toimintaohjelmasta, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuoteen 2030 asti. Ohjelman tavoitteena on äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja kestävän kehityksen turvaaminen. Ohjelma sisältää 17 päätavoitetta, jotka liittyvät edellä mainitun lisäksi esimerkiksi terveelliseen elämään ja hyvinvointiin, sukupuolten tasa-arvoon, koulutukseen ja elinikäisen oppimiseen, energian tuotantoon, talouskasvuun, turvallisuuteen, ilmastoon ja luonnonvaroihin, rauhaan ja oikeuteen sekä globaaliin kumppanuuteen.

Euroopan neuvosto

Nuorisosalalla ei ole sitovia yleissopimuksia. Yhteistyö pohjautuu ministerikomitean päätöslauselmaan Euroopan neuvoston nuorisopolitiikasta (CM/Res (2008) 23). Euroopan neuvoston nuorisotyön ja -politiikan kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret aikuiset 30 ikävuoteen asti.

Euroopan neuvoston piirissä tehty yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (63/1999), jäljempänä *Euroopan ihmisoikeussopimus*, ja uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja (78/2002) luovat arvopohjan nuorisosalan eurooppalaiselle yhteistyölle.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous (PACE) antoi vuonna 2013 nuorten oikeuksia koskeneen suosituksen (2015(2013)), jossa se esitti sitovien oikeudellisten puitteiden luomista nuorten oikeuksien turvaamiseksi. Ministerikomitea totesi vastauksessaan Parlamentariselle yleiskokoukselle, että Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan sosiaalinen peruskirja koskevat kaikkia kansalaisia, myös nuoria. Ministerikomitean arvion mukaan uuden juridisen instrumentin valmisteluun ei ole tarvetta. Sen sijaan on tehostettava nykyisten ihmisoikeussopimusten toimeenpanoa. Ministerikomitea päätti keväällä 2014 käynnistää nuorten oikeuksien toteutumista koskevan suosituksen valmistelun. Ministerikomitean suositukset oh-

jaavat jäsenmaiden politiikkaa ja lainsäädäntöä. Parhailaan valmisteltavana olevan suosituksen tavoitteena on, että jäsenmaat vahvistaisivat nuorisotyön ja nuorisopolitiikan keinoin nuoria koskevien oikeuksien toimeenpanoa jäsenmaissa. Ministerikomitean on tarkoitus hyväksyä suositus vuoden 2016 aikana.

Euroopan neuvosto tukee jäsenvaltioiden nuorisopolitiikkojen kehittämistä luomalla standardeja sekä toteuttamalla kansallisten nuorisopolitiikkojen maatutkintoja ja neuvoa-antavia vierailuja. Opetus- ja kulttuuriministeriön aloitteesta Euroopan neuvoston arviointiryhmä teki nuorisolain valmistelua koskevan neuvoa-antavan vierailun maaliskuussa 2015.

Euroopan unioni

Euroopan unionin toimivalta nuorisoalalla perustuu Euroopan unionin (EU) toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 165 artiklaan, jonka mukaan EU:n toiminnalla pyritään edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä sekä kannustamaan nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen Euroopassa. EU:n toimivaltaan ei kuulu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistaminen. Euroopan komission helmikuussa 2014 julkaiseman tutkimuksen ”Working with young people: the value of youth work in the European Union” mukaan 13 EU:n jäsenmaassa on erillinen nuorisotyötä koskeva lainsäädäntö. Muissa jäsenmaissa nuorisotyö on osana koulutus-, sosiaali- tai hyvinvointilainsäädäntöä.

Nuorisoalan yhteistyöstä sovitaan tarkemmin nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön uudistetuista puitteista (2010—2018) annetussa neuvoston päätöslauselmassa (2009/ C 311/01). Päätöslauselma edellyttää, että nuorisopolitiikan alalla tehtävällä yhteistyöllä on oltava vankka perusta kansainvälisessä ihmisoikeusjärjestelmässä. Nuorten työllisyyden edistäminen on nuorisopolitiikan keskeisenä tavoitteena. Vuoden 2018 loppuun asti nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön yleisinä tavoitteina on luoda kaikille nuorille enemmän ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koulutuksessa ja työmarkkinoilla sekä edistää kaikkien nuorten aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista osallisuutta ja solidaarisuutta. Tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan politiikkoja ja toimia epävirallisen oppimisen, osallistumisen, vapaaehtoistoiminnan, nuorisotyön, liikkuvuuden ja nuorisotiedotuksen alalla. Lisäksi pyritään vahvistamaan monialaista lähestymistapaa, jossa nuorisokysymykset otetaan asianmukaisesti huomioon muilla nuorten elämään merkittävästi vaikuttavilla politiikan aloilla. Nuorisoalan yhteistyön yksityiskohdista sovitaan tarkemmin määrävuotisissa työsuunnitelmissa.

Nuorisotyön rooli on viime vuosina korostunut EU:n nuorisoalan yhteistyössä. EU:n piirissä nuorisotyön käsite kattaa laaja-alaisesti sosiaalisen, kulttuuriin ja koulutukseen liittyvän ja poliittisen toiminnan niin nuorten toimesta, heidän kanssaan kuin heitä varten. Nuorisotyö kuuluu koulun ulkopuolisen oppimisen piiriin ja se perustuu epävirallisiin oppimisprosesseihin ja vapaaehtoiseen osallistumiseen. Neuvosto pyysi keväällä 2015 komissiota laatimaan ehdotuksen neuvoston suositukseksi nuorisotyöstä ja painottamaan siinä nuorten osallisuuden ja kansalaisuuden edistämistä sekä yhteenkuuluvuuden vahvistamista yhteiskunnassa. EU:n alue- ja rakennepolitiikalla lisätään jäsenvaltioiden taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä vähennetään alueiden välisiä kehityseroja tukemalla heikoimmin kehittyviä ja taantuvia alueita. Unionin rakennerahastoista tuettavaa alue- ja rakennepolitiikkaa toteutetaan rakennerahasto-ohjelmien kautta. Suomessa muun muassa nuorten työpajatoiminta on saanut rahoitusta unionin rakennerahasto-ohjelmista ohjelmakaudella 2007—2013. Ohjelmakaudella 2014—2020 rakennerahasto-ohjelmista tuetaan matalan kynnyksen palvelupisteitä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1288/2013 unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelman ”Erasmus+” perustamisesta annettiin joulukuussa 2013. Asetus on suoraan jäsenvaltioita velvoittavaa lainsäädäntöä ja sitä sovelletaan kaikissa jäsenmaissa. Ohjelman kokonaisbudjetti vuosille 2014—2020 on 14,7 miljardia euroa, josta nuorison osuus on 10 prosenttia. Erasmus+ -ohjelma tukee Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden toteuttamista, oppimiseen liittyvää henkilöiden liikkuvuutta, innovointia ja hyvien käytäntöjen vaihtoa edistävää yhteistyötä sekä politiikan uudistamista tukevaa toimintaa. Nuorisoalalla tavoitteena on edistää muun muassa nuorisotyön laadun kehittämistä, täydentää paikallis-, alue- ja kansallisen tason poliittisia uudistuksia. Ohjelma tukee tietoon perustuvan nuorisopolitiikan kehittämistä sekä epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamista. Ohjelmalla pyritään lisäämään nuorisotoiminnan globaalia ulottuvuutta. Ohjelman kohderyhmänä ovat 13—30-vuotiaat nuoret. Edellä mainitun asetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä poistamaan kaikki ohjelman moitteetonta toimintaa haittaavat oikeudelliset ja hallinnolliset esteet.

Euroopan unionin neuvosto antoi suosituksen (2012/C 398/01) epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista joulukuussa 2012. Neuvosto katsoi, että epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä hankittujen oppimistulosten validoinnilla voi olla tärkeä merkitys työllistyvyyden ja liikkuvuuden parantamisessa sekä erityisesti sosioekonomisesti epäsuotuisassa asemassa olevien tai matalasti koulutettujen nuorten motivoinnissa elinikäiseen oppimiseen. Epävirallisen ja arkioppimisen validoinnilla pyritään työmarkkinoiden toiminnan parantamiseen, liikkuvuuden edistämiseen sekä kilpailukyvyyn ja talouskasvun lisäämiseen. Älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua koskevassa Eurooppa 2020 -strategiassa ja sen lippulaivahankkeissa ”Nuoret liikkeellä” ja ”Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma” korostetaan joustavien oppimispolkujen merkitystä. Neuvosto suosittaa, että jäsenvaltiot toteuttaisivat vuoteen 2018 mennessä kansalliset olosuhteet ja erityispiirteet huomioon ottavat järjestelyt, joiden perusteella epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä hankitut tiedot, taidot ja osaaminen voidaan saada validoitua ja saada todistus kokonaisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamisesta. Validointijärjestelyjen tulee olla yhteydessä kansallisiin tutkintojen viitekehyksiin ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten mukaisia. Validointiprosessiin osallistuvan henkilöstön ammattitaidon kehittämistä tulee säätää kaikilla asiaankuuluvilla sektoreilla. Työnantajien, nuorisjärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen olisi edistettävä työssä tai vapaaehtoistoiminnassa hankittujen oppimistulosten kartoittamista ja dokumentointia. Komission mukaan Suomi on yksi neljästä Euroopan unionin jäsenmaasta Ranskan, Luxemburgin ja Alankomaiden ohella, joissa kansallinen osaamisen tunnustamisen järjestelmä on jo käytössä. Suomen osalta komissio tarkoittanee näyttötutkintojärjestelmää ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen liittyviä käytänteitä virallisen koulutusjärjestelmän puitteissa.

Neuvosto antoi suosituksen (2013/C 120/01) nuorisotakuun perustamisesta huhtikuussa 2013. Nuorisotakuulla pyrittiin toteuttamaan Eurooppa 2020 -strategian kolmea tavoitetta, jotka koskevat 20—64-vuotiaiden 75 prosentin työllisyyttä, koulupudokkaiden osuuden laskemista alle 10 prosenttiin, ja köyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen ajautuneiden ihmisten määrän vähentämistä ainakin 20 miljoonalla. Suosituksen mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kaikille alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan laadukas työ-, jatkokoulutus-, oppisopimus- tai harjoittelupaikka neljän kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta tai virallisen koulutuksen päättamisestä. Suosituksen mukaan nuorisotakuujärjestelmät olisi laadittava kansalliset, alueelliset ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Nuorisotakuumallien laadinnassa olisi pyrittävä kumppanuuspohjaisten toimintamallien kehittämiseen, varhaiseen puuttumiseen ja nuorten aktivointiin, työmarkkinoille integroitumista tukeviin toimenpiteisiin, unionin rahastojen käyttöön, järjestelmien arviointiin ja niiden jatkuvaan parantamiseen sekä nuorisotakuujär-

jestelmien toteuttamiseen. Rahoituksen osalta neuvosto suosittaa, että komission kannustaisi jäsenvaltioita käyttämään hyväksi Euroopan sosiaalirahastoa ohjelmakauden 2014—2020 rahoitusprioriteettien mukaisesti ja tukisi unionin yhteisen strategiakehyksen rahastojen, kuten Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto, koheesiorahasto, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Euroopan meri- ja kalatalousrahasto, ohjelmatyötä muun muassa vertaisoppimisen, verkostoitumistoimien ja teknisen tuen avulla. Neuvosto suosittaa, että komissio jatkaisi nuorisotakuujärjestelmien suunnittelussa, toteuttamisessa ja tuloksissa tapahtuvan kehityksen säännöllistä seurantaa ja raportointia ja seuraisi nuorisotakuujärjestelmien toteuttamista ja antaisi jäsenvaltioille tarvittaessa maakohtaisia suosituksia jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivojen pohjalta. Eurooppalainen nuorisotakuu perustuu pitkälti Suomen nuorisotakuumalliin.

Pohjoismaat

Pohjoismaista ainoastaan Islannissa on Suomen nuorisolakia vastaava lainsäädäntö.

Islannissa nuorisolain (70/2007) tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten osallistumista heidän hyvinvointiaan ja aloitteellisuuttaan edistävään nuorisotoimintaan. Laki koskee 6—25-vuotiaita lapsia ja nuoria, ja lain piiriin kuuluvat vapaaehtoistoimintaan perustuvat nuorisotilat ja nuorisojärjestöt, viranomaisten, kuntien ja koulujen nuorisotoiminta ja järjestäytymättömille nuorille suunnattu toiminta. Laissa säädetään myös nuorten parissa toimivien koulutuksesta ja rikostaustan selvittämisestä. Laki edellyttää, että nuorisotutkimusta käytetään hyväksi nuorisotalan linjausten valmistelussa. Islannissa opetusministeri vastaa nuorisoasioista yhdeksänjäsenisen nuorisoneuvoston avustuksella. Ministeri nimeää viisi nuorisoneuvoston jäsentä nuorisojärjestöjen esityksestä, kunnalliset viranomaiset nimeävät kaksi neuvoston jäsentä. Lisäksi ministeri nimeää itsenäisesti nuorisoneuvoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Nuorisoneuvostolla on neuvoo-antava tehtävä ja sen toimikausi on kaksi vuotta. Kunnat päättävät itsenäisesti paikallisen nuorisotoiminnan rahoituksesta sekä vastaavat nuorisovaltuustojen perustamisesta.

Ruotsissa hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet määritellään hallituksen selonteossa parlamentille (proposition). Ruotsin hallitus antoi maaliskuussa 2014 selonteon (2013/14:191), joka tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Selonteko koskee kaikkia 13—25-vuotiaita nuoria ja sen mukaan nuorisopolitiikan tulee perustua kansainväliseen ihmisoikeusjärjestelmään. Nuorisopolitiikan tavoitteena on varmistaa hyvät elinolot kaikille nuorille, turvata heidän elämänhallintansa sekä mahdollisuutensa vaikuttaa yhteiskuntaelämään. Nuorisopolitiikan tavoitteita toteuttaa monialainen toimintaohjelma vuosille 2014—2017. Ohjelma käsittää noin 40 toimenpidettä kolmella osa-alueella, jotka ovat nuorten vaikuttamismahdollisuudet, toimeentulo ja mielenterveys. Nuoriso- ja kansalaisyhteiskunta-asioista vastaavalla virastolla (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) on keskeinen vastuu ohjelman toimeenpanosta ja seurannasta yhteistyössä kuntien ja maakäräjien työnantajajärjestön (Sveriges Kommuner och Landsting), kansalaisjärjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa.

Norjassa nuorisoasioiden koordinaatiosta valtionhallinnossa vastaa lapsi-, tasa-arvo- ja yhteiskunnallisesta osallisuudesta vastaava ministeriö. Norjassa nuorisopolitiikan tavoitteena on luoda lapsille ja nuorille turvalliset elinolot ja kasvuympäristö. Nuorella tarkoitetaan yleensä 12—29 -vuotiaita, joskaan käytössä ei ole yhtä virallista määritelmää. Ministeriö tuottaa vuosittain selvityksen eri ministeriöiden lapsia ja nuoria koskevista hankkeista ja niille suunnatus-

ta valtion rahoituksesta. Hallitus voi myös antaa lapsi- ja nuorisopolitiikasta suurkäräjille tiedonannon, johon ei sisälly lainsäädännöllisiä aloitteita.

Tanskassa opetusministeriö vastaa nuorisoasioista. Tanskan nuorisotyöjärjestelmä on hajautettu kunnille ja järjestöille ja nuorisopolitiikka määritellään ja toteutetaan paikallistasolla. Erilistä nuorisotyölakia vastaavaa lainsäädäntöä ei ole eikä hallitus ole asettanut valtakunnallisia nuorisopoliittisia tavoitteita. Nuorisojärjestöjen keskusjärjestö (Dansk ungdoms Fællesråd) on tärkeä kansallinen toimija. Nuorisopoliittisia näkökohtia on sisällytetty muun muassa sosiaali- sekä koulutuslainsäädäntöön.

Nuorisojärjestöjen avustaminen Pohjoismaissa

Islannissa parlamentti myöntää vuosittain määrärahan nuorisosäätiölle, joka voi ottaa vastaan myös lahjoituksia. Rahaston tehtävänä on tukea lasten ja nuorten hankkeita, ohjaajien ja vapaaehtoisten koulutusta, innovatiivisia ja kehittämisprojekteja sekä nuorisotilojen ja nuorisojärjestöjen yhteistoimintaa. Ministeri myöntää avustukset rahaston johtokunnan esityksestä. Ministeri voi asettaa yksityiskohtaisia ehtoja rahastosta myönnettäville avustuksille.

Ruotsissa lapsi- ja nuorisojärjestöjen avustuksista säädetään asetuksessa (2011:65). Lapsi- ja nuorisojärjestöllä tarkoitetaan järjestöjä, joiden jäsenistä vähintään 60 prosenttia on 6—25-vuotiaita. Avustusten tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten itsenäistä järjestäytymistä ja vaikuttamista yhteiskuntaan. Avustusta voidaan myöntää järjestöavustuksena tai projektiaavustuksena. Järjestöavustusta voidaan myöntää lapsi- ja nuorisojärjestölle, jolla on vähintään 1 000 jäsentä ja jäsenyhdistyksiä vähintään viidessä läänissä. Järjestötukea voidaan myöntää myös kansallisia vähemmistöjä edustaville järjestöille, joilla on vähintään 200 jäsentä ja joiden toiminta on paikallista, mutta joilla kuitenkin on riittävä maantieteellinen kattavuus suhteessa järjestön jäsenmäärään. Avustusta voidaan myöntää myös lapsi- ja nuorisojärjestöille, jotka edustavat toimintakyvyiltään rajoittuneita henkilöitä, ja joilla on vähintään 200 jäsentä ja jäsenjärjestöjä vähintään kolmessa läänissä. Kaikissa tapauksissa jäsenten tulee olla 6—25-vuotiaita. Valtionavustukset on delegoitu asetuksella edellä mainitulle nuoriso- ja kansalaisyhteiskunta-asioista vastaavalle virastolle.

Norjassa lapsi-, tasa-arvo- ja yhteiskunnallisesta osallisuudesta vastaava ministeriö tukee lapsi- ja nuorisojärjestöjä. Avustuksista säädetään asetuksella. Avustuksilla tuetaan lasten ja nuorten osallistumista ja yhteisvastuuta kansallisesti ja kansainvälisesti sekä turvataan järjestöjen osallistuminen päätöksentekoon ja demokratiaan. Asetus määrittelee avustuksen saajat, joita ovat valtakunnalliset lapsi- ja nuorisojärjestöt (vähintään 700 alle 26-vuotiaasta jäsentä ja vähintään viisi paikallisjärjestöä vähintään viidessä läänissä) sekä erityisistä syistä pienet järjestöt (vähintään 100 alle 26-vuotiaasta jäsentä). Perusrahoituksen lisäksi järjestöt voivat saada lisärahoitusta jäsenmäärän, paikallisjärjestöjen sekä koulutuksiin osallistuvien jäsenten lukumäärän perusteella. Poliittiset nuorisojärjestöt eivät kuulu tämän asetuksen piiriin, vaan niiden perusrahoitus määräytyy parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan.

Tanskassa nuorisojärjestöjä tuetaan veikkausvoittovaroista. Veikkausvoittovaroja koskeva lainsäädäntö takaa vähimmäistuen kansalaisjärjestöille. Veikkausvoittovarojen voitonjaosta nuorisotyön osuus on kahdeksan prosenttia, kulttuurin 17 prosenttia ja urheilujärjestöjen samoin 17 prosenttia. Nuorisojärjestöjen keskusjärjestö jakaa nuorisotyön avustukset, joista 84 prosenttia kanavoidaan nuorisojärjestöjen toiminta-avustuksiin ministeriön asettaman avustus-toimikunnan vahvistamien sääntöjen mukaisesti. Toiminta-avustusta voidaan myöntää nuori-

sojärjestöille, joilla on vähintään 300 jäsentä, joista yli puolet on alle 30-vuotiaita. Järjestöillä tulee olla vähintään neljä paikallisjärjestöä tai paikallisesti ankkuroitua työtä neljällä alueella. Järjestöt, jotka viiden vuoden ajan ovat saaneet edellä mainittuja avustuksia, voivat saada erillistä kehittämistukea. Lisäksi myönnetään avustuksia uusille aloitteille. Paikallisen nuorisotyön ja valtakunnallisten nuorisojärjestöjen paikallisosastojen rahoitus perustuu kansanvalituslakiin (Folkeoplysningslov).

2.4 Nykytilan arviointi

Nuoret väestöryhmänä ja nuorisotyön ja -politiikan toimintakenttä

Väestörakenteessa on havaittavissa kolme merkittävää kehityssuuntaa nuorten osalta: nuorten osuus koko väestöstä laskee, nuorten väestöosuuden alueelliset erot suurenevät ja kulttuurinen moninaisuus yhteiskunnassa, etenkin nuoressa väestössä, kasvaa.

Alle 29-vuotiaiden osuus maan koko väestöstä vuonna 2015 oli 33 prosenttia ja ennuste vuodelle 2024 on 31,8 prosenttia. Nuorten lukumäärä näyttäisi kuitenkin pysyvän nykyisellä tasolla. Tilastokeskuksen väestötietokannan mukaan vuonna 2014 alle 29-vuotiaita nuoria oli 1 811 501 ja väestöennusteen mukaan vuonna 2024 heitä olisi 1 819 743.

Nuorten osuus kuntien koko väestöstä vaihtelee alle 16 prosentista yli 45 prosenttiin. Nuorten määrään paikkakunnittain vaikuttaa maan sisäinen muuttoliike. Tilastokeskuksen väestötietojen perusteella Suomen läntisessä osassa ja rannikolla olevissa kunnissa nuorten suhteellinen osuus väestöstä on suurimmillaan. Myös yliopistopaikkakunnat ovat nuorten keskittymiä. Väestöennusteen mukaan kehitys jatkuu edelleen.

Yhteiskunnan moninaistuminen koskee erityisesti nuorta ikäpolvea. Vuonna 2006 alle 29-vuotiaissa ulkomaalaistaustaisia oli 67 188 ja vuonna 2013 jo 120 558 eli kasvua oli 79 prosenttia. Koko väestössä vastaavat luvut ovat 169 792 ja 301 524 (muutos 77 prosenttia). Ulkomaalaistaustaisten mediaani-ikä on 33 vuotta kun se koko väestössä on 42 vuotta. Vuonna 2015 toisen polven maahanmuuttajista suurin osa on alaikäisiä.

Nämä nuoria koskevat muutokset väestörakenteessa asettavat nuorisotyölle paikallisesti erilaiset mahdollisuudet ja haasteet. Väestöennusteen mukaan kuntien väliset erot tulevat vuonna 2024 olemaan niin suuret, että ei ole tarkoituksenmukaista lainsäädännöllä velvoittaa jokaista kuntaa järjestämään nuorisotyötä ja toteuttamaan nuorisopolitiikkaa samalla tavalla. Tarkoituksenmukaisempaa on säätää nuorisotyön ja -politiikan tavoitteista ja antaa kunnalle päätöksentekovalta sen suhteen, millä keinoin tavoitteet kunnan olosuhteet huomioon ottaen saavutetaan. Tämä edellyttää muun muassa nykyisen, kuntien nuorisotyötä koskevan pykälän muuttamista.

Nuorisolain mukaan nuoria ovat 0—28-vuotiaat. Tämä ikärajoitus ei kuitenkaan vastaa yleistä käsitystä käsitteestä nuori. Yleiskielessä lapsen, nuoren tai nuoren aikuisen ikärajat ovat osittain päällekkäisiä, mutta kuitenkin selvästi rajatumpia kuin lain määritelmä. Nuori-käsitteen laajempi merkitys laissa kuin yleiskielessä kuvastuu muun muassa siinä, että nuorisolain 4 §:n edellyttämää nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa on asian selvyuden vuoksi kutsuttu lapsi- ja nuorisopolitiikan ohjelmaksi, koska se koskee lain määritelmän mukaan kaikkia alle 29-vuotiaita. Vuoden 2013 nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan nuoruudeksi määritetty nuorten kokemusten perusteella erityisesti 10—20 ikävuosien välinen jakso. Yhdistyneet Kansa-

kunnat määrittelee nuoriksi kaikki 15—24-vuotiaat. Nuorisolain määritelmä näyttäisi siis suomalaisnuorten mielestä olevan liian laava ja erottuvan YK:n ikärajan osalta. Ikämääritelmä vaikuttaa myös eri toimialojen väliseen yhteistyöhön. Alle 29-vuotias tarkoittaa 28-vuotiasta, mutta käytännössä erityisnuorisotyön yläikärajaksi on muodostunut 29 vuotta. Erot ovat paikkakunta- ja järjestäjäkohtaisia. Ikärajan määritelmästä huolimatta on tarkoituksenmukaista, että nuoret, jotka 28-vuotiaana ovat tulleet mukaan nuorisotyön piiriin, esimerkiksi harrastusryhmään, ja sen toimintakauden aikana täyttävät 29-vuotta, voivat jatkaa harrastusryhmässä kyseisen toimintakauden loppuun. Vastaavasti voidaan toimia nuorten työpajatoiminnassa ja etsivässä nuorisotyössä.

Voimassa olevan nuorisolain voimaan tulosta on noin kymmenen vuotta, minkä jälkeen nuorten ja nuorisotyön toimintaympäristöihin on tullut uusia ulottuvuuksia. Digitalisoituminen ja sen hyödyntäminen on monipuolistanut nuorten ja nuorisotyön toimintaa. Nuorisotoimialan merkityksen kasvu on laajentanut nuorisotyön toimintakenttää, avannut uusia yhteistyömahdollisuuksia ja työnkuvia samalla kun se on vahvistanut tietoon pohjautuvan nuorisopolitiikan kehittämistä yhdessä muiden toimialojen ja nuorisotalan yhteisöjen kanssa. Toimialan merkitys on kasvanut myös Euroopan unionissa horisontaalisen nuorisopolitiikan myötä.

Sähköinen toimintaympäristö on mahdollistanut muun muassa nettipohjaisen nuorisotyön, avannut uusia organisoitumiskanavia nuorilähtöiselle nuorisotoiminnalle ja kehittänyt kansalaisuustoimintaa ja julkiselle sektorille uusia nuorisotyön toimintoja ja palveluja esimerkiksi osallistumiselle ja vaikuttamiselle sekä nuorten käyttämille tietopalveluille. Samalla yksityiset kauppakeskukset tai puolijulkiset muut tilat ovat nuorten kokoontumis- ja tapaamispaikkoja perinteisten nuorisotilojen lisäksi. Samaa ilmiötä kuvastaa myös nuorisotyön lisääntyminen koulussa. Nuorisotyö luonteensa mukaisesti siirtyy sinne, missä nuoret ovat. Siksi nuorisotyön uudet yhteistyötahot, esimerkiksi yksityisellä sektorilla tai uudistuva yhteistyö koulutuksen järjestäjän, kirjastojen tai muiden kunnallisten toimialojen kanssa, tulee ottaa huomioon nuorisotyön uutta toimintakenttää määriteltäessä.

Väestörakenteen ja toimintaympäristön muutokset edellyttävät muutoksia nuorisolakiin. Julkisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan toiminnalle tulee luoda edellytykset vastata uuteen nuorten, nuorisotyön ja -politiikan tilanteeseen uusissa toimintaympäristöissä.

Nuorten yhdenvertaisuus

Voimassa olevan nuorisolain yhtenä tavoitteena on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Yksi nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisen pyrkimys on tasoittaa eri ikäpolvien välistä ja nuoren ikäluokan sisäistä eriarvoistumista. Nuorisosaain neuvottelukunnan teettämän nuorten kasvu- ja elinoloja kuvaavan vuoden 2014 ”Ihmisarvoinen nuoruus” -nuorisobarometrin mukaan yli puolet nuorista kokee tulleen syrjityksi jossain elämänvaiheessa. Myös nuorten eriarvoistuminen on lisääntynyt.

Nuorten eriarvoistumisen lisääntymisestä kertoo muun muassa kasvava joukko toimeentulotuen varassa eläviä lapsiperheitä ja nuoria aikuisia. Suhdannemuutokset vaikuttavat nuorten työttömyyteen enemmän kuin työttömyyteen yleisesti. 1990-luvun laman jälkeen nuorisotyöttömyysaste jäi selvästi korkeammalle tasolle kuin muun väestön ja laski pysyvämmiin alle 20

prosentin vasta vuonna 2006. Vuoden 2008 lopulla alkaneessa taantumassa nuorten työllisyys-tilanne heikkeni enemmän kuin muun väestön. Alle 25-vuotiaiden keskimääräinen tulotaso notkahti 1990-luvun alussa eikä ero muihin ikäryhmiin ole sen jälkeen juuri kaventunut. 16—24-vuotiaiden nuorten pienituloisuusaste (eli ns. köyhyysriski) on ollut kaikkien ikäryhmien korkein 1990-luvun lamavuosista lähtien. Vanhempiensa kodista pois muuttaneiden nuorten pienituloisuusaste on yli 40 prosenttia, mitä selittää se, että suomalaisnuoret muuttavat pois lapsuudenkodistaan eurooppalaisittain verraten nuorina.

Nuorten eriarvoistumiseen liittyy myös ylisukupolvinen pahoinvointi. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimus osoittaa, että lähes kolmella neljästä toimeentulotukea saaneella nuorella on toimeentulotukea saanut vanhempi ja että kolmasosalla psykiatrista hoitoa saaneella nuorella on niin ikään psykiatrisessa hoidossa ollut vanhempi.

Nuorisobarometri 2012 osoittaa nuorten sosiaalisessa luottamuksessa tapahtuneen muutoksia heikompaan suuntaan. Osa nuorista kokee arjessaan syrjintää, yksinäisyyttä ja irrallisuutta, johon liittyy myös ajatus, ettei ole oikeutettu arkea kannatteleviin yhteisöihin ja sosiaalisiin siteisiin. Nuorisobarometrin 2014 mukaan 55 prosenttia suomalaisnuorista on kokenut syrjintää jossain elämänsä vaiheessa. Nuorista 85 prosenttia on ollut todistamassa nuoriin kohdistuvaa syrjintää viimeisen vuoden aikana. Syrjintäkokemukset liittyvät myös nuorten vapaa-aikaan. Taloudellisten ja alueellisten reunaehtojen ohella nuorten mahdollisuudet ja rohkeus esimerkiksi vapaa-ajan toimintoihin ja harrastuksiin hakeutumiseen riippuu keskeisesti siitä, millainen on paitsi aikuisen, myös kaverin tuki ja malli.

Nuorista, joilla on seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä vähemmistökokemuksia, 72 prosenttia on joskus joutunut syrjityksi. Sukupuoli-identiteetiltään vähemmistöön kuuluvista nuorista yli kaksinkertainen osuus muihin nuoriin verrattuna sanoo kokeneensa syrjintää urheiluseuroissa. Myös nuorilla, jotka kokevat kuuluvansa etniseen vähemmistöön, syrjintäkokemukset ovat selvästi muita yleisempiä nuorisopalveluissa, urheiluseuroissa ja muissa harrastuksissa.

Kokonaiskuva syrjintää kokeneiden nuorten avunsaannista on varsin synkkä. Kuulemiskäytännöt eivät tavoita tarvitsevia, joten nuorten nykyisen kuulemisvelvoitteen ja kokemuksen välille jää kuilu. Vaille välitöntä apua jääminen on yleistä, mutta vielä yleisempää on syrjiviin rakenteisiin puuttumatta jättäminen. Nuorisobarometrin mukaan vain pieni osa nuorista arvioi, että syrjintätapauksen selvittely johtaa laajempiin toimenpiteisiin, kuten toimintakäytäntöjen tai ohjeiden muuttamiseen.

Vapaa-ajan mielekäs sosiaalinen toiminta on nuorten omien näkemysten mukaan keskeisimpiä syrjäytymistä ehkäiseviä tekijöitä. Vaikka Suomessa harrastustoiminta on kiitettävän monipuolista ja avointa, ohjatun harrastustoiminnan parissa koettu väkivalta on nuorten parissa kuitenkin verrattain yleistä Lapsiuhritutkimuksen mukaan. Henkistä väkivaltaa harrastuksen ohjaajan taholta on kokenut 16 prosenttia kuudesluokkalaisista ja yhdeksäsluokkalaisista melkein kolmannes. Etnisen yhdenvertaisuuden ongelmista kertoo se, että ulkomaalaistaustaiset kokevat harrastusten piirissä muita enemmän väkivaltaa. Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen -tutkimuksen mukaan monikulttuurisia taustoja edustavat nuoret kokivat vapaa-ajantoimintaan osallistumisen keskeiseksi esteiksi ohjaajien ja muiden nuorten ennakkoluuloisuuden.

Nuorten osallisuus yhteiskunnassa

Osallisuus on noussut Suomessa yhteiskunnalliseksi tavoitteeksi ja sen toteutumiseksi on luotu valtiollisia ja kunnallisia rakenteita ja järjestelyjä. Lasten ja nuorten osallisuuden määrittelmä kattaa sekä poliittisia että sosiaalisia ulottuvuuksia. Osallisuuden molemmat ulottuvuudet edellyttävät paitsi kiinnostusta ja kykyä, myös kokemusta siitä, että voi vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin sekä saada mahdollisuudet tehdä päätöksiä ja kantaa vastuuta. Tämä koskee nuoriin liittyviä lähiyhteisöjen, yhteiskunnan ja globaalien maailman asioita.

Nuorisobarometrin 2012 mukaan nuorten kiinnostus politiikkaa ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan on kasvussa. Nuorten tietoisuus omista oikeuksistaan sekä nuorten kokemus siitä, että heidät otetaan vakavasti yhteiskunnallisina toimijoina, on kuitenkin varsin heikko. Näin on myös silloin kun tehdään päätöksiä nuorten elämää lähellä olevista asioista kuten vapaa-ajan palveluista. Epäusko omiin vaikutusmahdollisuuksiin syö sosiaalista luottamusta ja toisin päin. Nuorisobarometrin 2012 mukaan luottamuksen puute lähiyhteisöä kohtaan on omiaan eristämään entisestään yhteisestä tekemisestä. Nuorisolain tavoitteena on tukea kansalaisoikeuksien ja monimuotoisen osallisuuden toteutumista ja luoda edellytyksiä sille, että nuori saa oikeutta olemiselleen, sanoilleen ja teoilleen, olipa kyseessä nuori yksilö, nuoret lähiyhteisöjen jäsenenä tai nuoret ikäpolvena.

Nuorisolain nuorten osallistumista ja kuulemista koskeva 8 § on jättänyt kunnille mahdollisuuden itse päättää millä tavoin ne toteuttavat nuorten osallistumista ja kuulemista käytännössä. Yleisin tapa on ollut edustuksellisten rakenteiden perustaminen. Peruspalvelujen tila 2014 -raportin mukaan noin 80 prosentissa kunnissa on nuorisovaltuusto tai vastaava vaikuttajaryhmä. Kokemukset ja käsitykset niiden toimivuudesta vaihtelevat. Esimerkiksi Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton vuonna 2013 laatiman selvityksen mukaan nuorisovaltuustojen toiminnan haasteita ovat toiminnan tunnetuksi tekeminen erityisesti nuorten keskuudessa ja toiminnan vaikuttavuus. Vuoden 2013 Nuorisobarometrin mukaan nuoret kuitenkin kokevat, että nuorisovaltuustossa tai vastaavassa vaikuttajaryhmässä toimiminen on äänestämisen jälkeen parhaita tapoja vaikuttaa.

Nuorisovaltuustojen ja oppilaskuntien aseman vakiinnuttamisen myötä niiden vaikuttavuuden voidaan olettaa lisääntyvän. Tarkempaa arviota uuden kuntalain ja uudistetun perusopetuslain vaikutuksista nuorten osallisuuden edistämiseksi ei voida vielä esittää. Nuorten kunnallisen kuulemisen keskeinen muoto ovat nuorisovaltuustot ja muut nuorten vaikuttajaryhmät. Niiden osalta nuorten osallisuutta voidaan kehittää vaikuttamalla ryhmien avoimuuteen ja nuorten osallistumiseen niiden valintaan. Nuorisovaltuustot ja vaikuttajaryhmät eivät kuitenkaan riitä nuorten osallisuuden toteuttamiseen kunnissa.

Tutkimukset osoittavat nuorten osallisuuden muotojen ja ympäristöjen olevan moninaiset. Nuorten osallistumisen muodot ja ratkaisut eivät rajaudu yksinomaan edustuksellisten ryhmien toimintamuotoihin. Nuorten osallisuutta tukevien rakenteiden ja käytäntöjen tulee olla monipuoliset, jotta voidaan tukea niin yksittäisten nuorten kuin nuorisoryhmien ja koko ikäpolven osallisuutta. Tämä edellyttää sitä, että nuorten näkemykset otetaan huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kun nuorille kohdentuvia palveluja, tiloja ja toimintoja suunnitellaan ja kehitetään.

Nykyisen nuorisolain 8 §:n toteuttamisen kannalta haasteellista on eri tulkintoja mahdollistavan muotoilun lisäksi ollut se, että nuorisolaki on usein mielletty vain nuorisotoimialaa koske-

vaksi, eikä näin ollen sen 8 §:ää ole aina sovellettu kunnan muilla toimialoilla. Vaikka nykyisen nuorisolain 8 §:n sisältämä velvoite on suunnattu kunnille, on se vaikuttanut nuorisotoimialalla laajemmin. Sen on katsottu olevan merkittävä nuorisotoimialan eetosta määrittävä tekijä.

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta on hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaa 2012—2015 koskevassa väliarvioinnissa todennut, että osallistumismahdollisuuksien luomisen lisäksi tulisi kiinnittää enemmän huomiota kuulemisen ja aidon vaikuttavuuden lisäämiseen. Samaan kiinnitti huomiota nuorisolain uudistusta arvioinut Euroopan neuvoston asiantuntijaryhmä huhtikuussa 2014 laatimassaan raportissa.

Nuorten osallisuutta yhteiskunnassa olisi syytä edistää entisestään. Olemassa olevat mahdollisuudet ja välineet eivät yksinään ole riittäviä, koska kaikilla nuorilla ei ole tarvittavia taitoja ja valmiuksia käyttää niitä ja ne eivät ole kaikkien ulottuvilla silloin kun ne ovat rakenteisiin sidottuja. Nuorten osallisuuden edistäminen vaatii toimenpiteitä niin kunnilta ja valtiolta kuin muilta nuorisotyötä tekevilta tahoilta. Nuorten yhdenvertainen osallisuus on osa nuorisotyön, nuorisotoiminnan ja nuoriin kohdistuvien palveluiden laatua.

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävät

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnalle (NUORA) säädettyjen tehtävien tarkoituksena on ollut mahdollistaa valtioneuvoston toimeenpaneman nuorisopolitiikan kokonaisarviointia. Arviointi- ja avustustoimikunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä valtakunnallisten nuoriso- ja valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustusasioissa. Toimikunnan asiantuntijuutta voitaisiin hyödyntää laajemmin esimerkiksi nuorisoalan osaamiskeskusten valtionavustusasioissa.

Nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuus

Nuorisolaissa ei ole säännöksiä valtionapukelpoisuuden edellytyksistä eikä valtionapukelpoisuuden peruuttamisesta. Edellytyksistä, joilla nuorisoalan järjestö voidaan hyväksyä avustettavaksi järjestöksi, säädetään tällä hetkellä nuorisotyöstä ja -politiikasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (103/2006). Etenkin valtionapukelpoisuuden peruuttamista koskevien säännösten puuttuminen on käytännössä ollut este kelpoisuuden tarkistamiselle. Myös valtioneuvoston tarkastusvirasto (VTV) on suositellut selkeämmän valtionapukelpoisuus- ja arviointimenettelyn käyttöönottoa kaikkien avustettavien tahojen kohdalla.

Nuorisolain perusteella avustuksen piiriin kuuluvien järjestöjen avustuskelpoisuuden määrittelyä tulee selkeyttää siten, että toiminta-avustusta myönnetään ainoastaan niille järjestöille, joiden tarkoitus on nuorisoalan edistäminen. Tämä mahdollistaa toimialalla tapahtuvien muutosten joustavamman huomioon ottamisen ja mahdollistaa järjestöjen valtionapukelpoisuuden arvioinnin, jos toiminnassa tapahtuu muutoksia valtionapukelpoisuuskaavojen osalta.

Valtionavustuksen määrän harkinnassa on käytännössä otettu huomioon, miten järjestö toiminnassaan toteuttaa nuorisolain mukaisia tavoitteita ja lähtökohtia. Korkein hallinto-oikeus on kuitenkin päätöksessään (19.11.2014, dnro 1989/2/13) katsonut, ettei nuorisolain lähtökohdista tai tavoitteiden toteutumisesta ole säädetty avustuksen myöntämisen perusteena. Koska nuorisoalan järjestöt ovat merkittäviä toimijoita nuorisotyössä ja -politiikassa ja koska valti-

HE 111/2016 vp

onavustuksilla ohjataan toimialaa, niin olisi tärkeätä, että lain tavoitteiden toteuttaminen voidaan ottaa huomioon valtionavustusten kohdentamisessa.

Palvelu- ja kehittämiskeskukset

Palvelu- ja kehittämiskeskusten toiminta muodostaa opetus- ja kulttuuriministeriön ja aluehallintovirastojen nuorisotoimen kanssa valtakunnallisen nuorisotalon yhteistyöverkoston rakenteen, joka on vahvistanut toimialan osaamista, kehittämistä ja tiedonkulkua toimialan yhteisöissä.

Palvelu- ja kehittämiskeskusrakenne on osoittautunut toimivaksi tavaksi esimerkiksi ohjata asioita valtakunnallisesti tai koota ja jakaa koko maata koskevaa nuorisotyöhön tai -toimeen liittyvää tietoa. Palvelu- ja kehittämiskeskuksista tai niiden toiminnan sisällöistä ei ole aiemmin säädetty nuorisolaissa, mistä johtuen niiden valtionapukelpoisuuden edellytykset, valtionavustuksen määrään vaikuttavat seikat ja opetus- ja kulttuuriministeriön ja keskuksen väliseen ohjaukseen liittyvistä asioista ei ole säännöksiä.

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta on vakiinnuttanut asemansa 30 vuoden aikana osaksi nuorisotyötä. Toiminta kattaa lähes koko maan ja sen kehittämistä on ohjattu muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisella valtionavustuksella. Työpajat tekevät yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin lisäksi myös kansalaistoiminnan kanssa. Nuorten työpajat ovat joustavia oppimisympäristöjä, joissa valmentamisen menetelmiä ovat työ-, yksilö- ja ryhmävalmennus, jotka painottavat yksilön edellytysten mukaista, tekemällä oppimista korostavaa yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on tukea nuoren yksilöllistä kasvua ja parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun tai päästä avoimille työmarkkinoille. Toiminta edistää ja ylläpitää nuorten elämänhallintataitoja ja työ- ja toimintakykyä. Nuorten työpajatoiminnan laadun seuraaminen on yksi valtionavustuksen saamisen edellytys.

Nuorten työpajoilla nuoria valmennetaan työn avulla. Työtä voidaan tehdä joko työpajalla tai lähiseudulla. Työ voi edellyttää esimerkiksi erilaisten työkalujen käyttöä tai kuljetusalan taitoja. Nuorten työpajat noudattavat työhön kuuluvia turvallisuusohjeita ja sääntöjä niin pajalla kuin siinä ympäristössä, missä valmennukseen liittyvää työtä tehdään. Tästä syystä nuorten työpajoilla tehdään muun muassa huumausainetestausta soveltaen työturvallisuuslakia (738/2002), työterveyshuoltolaki (1383/2001), lakia yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004) ja alle 18-vuotiaiden osalta lastensuojelulaki (417/2007). Edellä mainitut säädökset soveltuvat nuorten työpajatoimintaan turvallisuutta ja ennalta ehkäisevää käytäntöä mahdollistavina, mutta toisaalta ne on säädetty tilanteisiin, joissa esimerkiksi työntekijällä on työsuhde ja hänellä on ammattiosaaminen tehtäviinsä. Pääsääntöisesti nuori ei ole työsuhteessa työpajalla ja valmennuksessa nuori tutustuu työhön ja työelämään kuuluviin asioihin. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kanteluratkaisussaan 3 päivänä syyskuuta 2013 (Dnro 4784/4/11) kehottanut opetus- ja kulttuuriministeriötä säätämään huumausainetestauksen edellytyksistä nuorten työpajatoiminnassa nuoren perusoikeuksien toteutumiseksi.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi nuorisolaki, joka korvaisi nykyisen nuorisolain vuodelta 2006. Tavoitteena on päivittää nuorisolaki vastaamaan paremmin nuorisotyön ja – politiikan nykytilaa ja tulevaisuutta. Lain tarkoituksena on parantaa valtion ja kunnan nuorisotoimien sekä nuorisotalan kansalaistoiminnan mahdollisuuksia vastata väestörakenteen muutokseen nuorten osalta sekä nuorten määrän merkittäviin alueellisiin muutoksiin.

Lain tavoitteina olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteuttamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö.

Lain tavoitetta koskevaan säännökseen viitattaisiin useassa ehdotetun lain säännöksessä. Muun muassa valtionrahoitusta koskevassa luvussa asetettaisiin kaikkien hakijoiden valtion-apukelpoisuuden ehdoksi nuorisolain tavoitteiden toteuttaminen. Näin ollen kaikkien laissa mainittujen valtionavustusta saavien tahojen olisi edistettävä tavoitteiden toteutumista omassa toiminnassaan. Valtakunnallisen nuorisotalan järjestön valtionavustuksen osalta se, miten järjestö toteuttaa lain tavoitteita, otettaisiin huomioon myös valtionavustuksen määrän harkinnassa.

Ehdotetun lain tarkoituksena on vahvistaa nuorten kykyä ja edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta. Ehdotetussa laissa sisällytettäisiin nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen yleisiin säännöksiin yhdeksi lain tavoitteeksi. Valtion nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevaan lukuun sisällytettäisiin nuorten kuuleminen osaksi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman valmistelua. Tällöin nuoret pääsisivät vaikuttamaan valtakunnallisen nuorisopolitiikan valmisteluun.

Lisäksi laissa ehdotetaan säilytettäväksi säännös viranomaisen velvollisuudesta tarjota mahdollisuus nuorille osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Tämä takaisi sen, että nuoret voisivat osallistua ja vaikuttaa myös muissa kysymyksissä kuin valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman valmistelussa. Lisäksi tämä mahdollistaisi nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen liittyvien innovatiivisten kokeilujen toteuttamisen.

Lakiin lisättäisiin myös säännökset lain soveltamisalasta. Laissa nuorilla tarkoitettaisiin alle 29-vuotiaita nykyistä määritelmää vastaavalla tavalla. Valtion vastuuta nuorisopolitiikasta ja kunnan nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia säännöksiä uudistettaisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimivien valtion nuorisotalan toimielinten tehtäviä tarkistettaisiin ja samalla valtion nuorisotalan neuvottelukunnan nimi muutettaisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi vastata maan nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Ministeriön yhteydessä olisi valtion nuorisoneuvosto ja arviointi- ja avustustoimikunta. Kunnan tehtävänä olisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle.

ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Valtion nuorisoneuvoston tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Neuvoston tehtävissä painottuisi nuorten kasvu- ja elinoloista saatuun tietoon pohjautuva arviointi ja ajankohtaisen tiedon tuottaminen nuorista ja heidän elinoloistaan.

Myös valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusten myöntämistä koskevia säännöksiä saatettaisiin ajan tasalle. Valtionapukelpoiseksi valtakunnalliseksi nuorisoalan järjestöksi voitaisiin hyväksyä rekisteröity yhdistys tai säätiö, joka toteuttaa ehdotetun lain tavoitteita ja lähtökohtia. Järjestön valtionapukelpoisuus voitaisiin tarvittaessa peruuttaa, jos se ei täyttäisi säädettyjä valtionavustuksen saamisen edellytyksiä.

Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset valtionavustuksen myöntämisestä valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorten työpajojen toimintaan sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Lain tarkoituksena on parantaa valtion ja kunnan nuorisotoimien sekä nuorisoalan kansalaistoiminnan mahdollisuuksia vastata väestörakenteen muutokseen nuorten osalta sekä nuorten määrän alueellisiin, merkittäviin muutoksiin. Lakimuutoksella halutaan vastata toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin, jotka edellyttävät uusia nuorisoalan rakenteita ja toimia nuorten yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, osallisuuden ja nuorten oikeuksien toteutumiseen nuorisolähtöisesti.

Lain toimeenpano ei vaikuttaisi valtion nuorisotyön budjetin kokonaismäärään. Nuorisotyön määrärahojen osuus vuoden 2014 valtion talousarvioesityksen määrärahoista oli 0,13 prosenttia. Valtionosuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista arvioitiin vuonna 2014 olevan 541 miljoonaa euroa. Nuorisotyön osuus siitä on 9,8 prosenttia. Lakiesitys voidaan toteuttaa kehyspäätöksessä nuorisotyölle osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Lailla ei säädettäisi uusia tehtäviä kunnille. Sen sijaan laki vahvistaisi kuntien mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa paikalliset olosuhteet huomioon ottavalla tavalla. Vuonna 2015 kuntien saama nuorisotyön valtionosuus oli 8 061 000 euroa. Lakimuutos ei vaikuttaisi kuntien valtionosuuden kokonaismäärään. Tällä hetkellä kunnan nuorisotyön valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 15 euroa kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden. Vuonna 2015 myönnettiin 135 nuorisoalan järjestölle harkinnanvaraista valtionavustusta yhteensä 14,5 miljoonaa euroa. Laissa tarkistettaisiin perusteita, joiden mukaan nuorisoalan järjestöt hyväksyttäisiin valtionapukelpoisiksi ja joiden mukaan niille myönnettäisiin valtionavustusta. Lain voimaantulosäännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi uudestaan niiden nuorisoalan järjestöjen valtioapukelpoisuuden, joille on myönnetty yleisavustusta nykyisen lain nojalla. Harkinnanvaraista valtionavustusta saavien järjestöjen määrä oletettavasti tulee jonkin verran vähenemään arvioinnin perusteella, mikä mahdollistaa nuorisotyön kansalaistoiminnan varojen kohdentamisen uudelleen.

Vaikka esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nuorten työpajatoiminnasta, sillä ei ole taloudellisia vaikutuksia, koska jo voimassa olevan lain mukaan valtion talousarvioon on voitu ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorten työpajatoimintaan.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitys lisäisi kunnan mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa haluamallaan tavalla. Ehdotetun lain kunnan vastuuta koskevan 8 §:n mukaan kunta voi aiempaa paremmin ottaa huomioon paikalliset olosuhteet luodessaan edellytyksiä nuorisotyölle ja -politiikalle. Ehdotetun lain 9 §:ssä ei enää säädettäisi monialaisen yhteistyöverkoston kokoonpanosta vaan kunta voisi koota verkoston paikallisen tarpeen mukaan.

Valtion nuorisoneuvoston tehtävissä painottuisi tehtävä arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutusta nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Esitys ei kuitenkaan vaikuttaisi neuvoston sihteeristönä toimivan henkilöstön määrään eikä organisatoriseen asemaan. Arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävien tarkistamisella ei ole vaikutuksia toimikunnan sihteeristönä toimivan henkilöstön määrään tai organisatoriseen asemaan. Muutoksilla ei ole myöskään vaikutusta opetus- ja kulttuuriministeriön henkilöstön määrään.

Esityksen mukainen nuorten työpajatoiminnassa tehtävä huumausainetestausta koskisi erittäin pientä ryhmää pajalla olevia nuoria. Työpajatoiminnasta on ohjattu nuoria huumausainetestaukseen jo vuodesta 1986 alkaen. Huumausainetestausta edellytyksien osalta on sovellettu käytännössä yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) säännöksiä. Ehdotettu huumausainetestausta koskeva säännös vastaisi oleellisesti mainitun lain säännöksiä. Asiaa säättäminen ehdotetussa laissa parantaisi nuorten oikeusturvaa, mutta ei sinänsä lisää tehtäviä nykyisestä viranomaisille.

4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys vahvistaisi yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Nuorten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toiminnallinen edistäminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi osaksi lain kokonaisuutta. Lain 2 §:ssä säädettäväksi esitetyn tavoitteen toimeenpanoa vahvistettaisiin siten, että tavoitetta koskevaan säännökseen viitattaisiin lain kunnan nuorisotoimea ja valtionrahoitusta koskevissa säännöksissä myönnettäessä valtionavustuksia. Kunnan vastuuta koskevan 8 §:n mukaan kunnan tulisi ottaa lain tavoitteet huomioon toteuttaessaan nuorisotyötä ja -politiikkaa. Ehdotuksen mukaan lain tavoitteet tulee myös ottaa huomioon harkittaessa valtionavustusta hakevien tahojen valtionapukelpoisuutta sekä niille myönnettävän avustuksen määrää. Tästä säädettäisiin lain 14 ja 15 §:ssä valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, lain 16 §:ssä valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten, lain 17 §:ssä nuorisokeskusten ja lain 18 §:ssä nuorten työpajojen osalta. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä painotetaan erityisesti nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuuden ja avustuksen määrän harkinnassa lain 14 ja 15 §:n mukaan.

Esitys myös vahvistaisi nuorten osallisuutta yhteiskunnassa. Osallisuuden edistäminen on otettu huomioon useassa lain säännöksessä. Nuorten osallisuuden edistäminen on myös osa lain 2 §:ssä mainitusta lain tavoitteesta. Kuten edellä on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta todettu, lain tavoite otettaisiin huomioon valtionapukelpoisuutta ja valtionavustusta myönnettäessä. Lisäksi nuorten osallisuutta vahvistaisi se, että valtion tulisi lain 5 §:n mukaan kuulla nuoria valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman valmistelussa. Nuorille tulisi

myös lain 24 §:n mukaan tarjota ja järjestää mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn.

Esitys huumausainetestauksesta nuorten työpajatoiminnassa vahvistaisi testattavan nuoren oikeusturvaa ja muiden työpajalla olevien henkilöiden turvallisuutta. Säättämällä testauksesta nuori voitaisiin velvoittaa testaukseen. Huumausainetestauksella puututaan nuoren itsemääräämisoikeuteen ja koskemattomuuteen. Näiden oikeuksien rajoittaminen edellyttää, että rajoittamisesta on säännelty lailla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus nuorisolain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamiseksi. Työryhmän tuli työssään huomioida lain avoin valmistelu yhteistyössä nuorisotyön, -toimen sekä nuorisopolitiikan toimijoiden ja nuorten kanssa. Lisäksi työryhmän tuli käydä työnsä aikana parhaaksi katsomallaan tavalla kattavaa vuoropuhelua sidosryhmien kanssa nuorisolain uudistamiseen kohdistuvista odotuksista, tarpeista ja ratkaisumalleista ja seurata aiheeseen liittyviä tutkimustuloksia ja hyödyntää näitä työnsä tukena soveltuvin osin. Ministeriön edustajien lisäksi työryhmässä oli kolme jäsentä edustamassa ulkopuolisia tahoja, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssia, Suomen Kuntaliittoa sekä Nuorisotutkimusverkostoa. Nämä edustajat toivat työryhmän työhön näkökulmia kansalaisyhteiskunnasta sekä kuntakentältä.

Valmistelu on aloitettu virkatyönä kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen johtoryhmän päätöksellä 22.10.2013. Työryhmän asetti kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitanen 16.9.2014—31.5.2015, ja jatkoaikaa haettiin 31.8.2015 asti. Työryhmän muistio hallituksen esitykseksi luovutettiin opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasoselle 14.10.2015. Nuorisolain uudistamisella edistetään koko nuorisotyön järjestelmän rakennemuutosta. Tavoitteena on ollut ajantasaistaa nuorisolain sisältöä vastaamaan nuorisotyön ja -politiikan tämänhetkisiä ja tulevaisuuden tarpeita.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin johtaja Georg Henrik Wrede opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän sihteerinä toimivat neuvotteleva virkamies Jaana Walldén sekä hallitussihteerinä Carita Meriläinen 16.9.2014—31.3.2015 välisen ajan ja hallitussihteerinä Janina Lindqvist 1.4.—31.8.2015 välisen ajan. Työryhmän jäseniksi nimitettiin pääsihteerinä Olli Joensuu Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssista, erityisasiantuntijana Kari Sjöholm Suomen Kuntaliitosta, tutkimusjohtajana Leena Suurpää Nuorisotutkimusverkostosta, oikeustieteen kandidaatti Erkki Norbäck sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä kulttuuriasianneuvos Seija Astala, erikoissuunnittelijana Mikko Cortés Téllez, ylitarkastajana Merja Hilpinen, ylitarkastajana Emma Kuusi, erityisasiantuntijana Seija Kähkönen, opetusneuvos Monica Melén-Paaso, kulttuuriasianneuvos Immo Parviainen ja ylitarkastajana Marja Pulkkinen. Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina olivat pääsihteerinä Tuomo Valve nuorisotutkimusverkoston neuvottelukunnasta ja pääsihteerinä Saira Ruuth arviointi- ja avustustoimikunnasta. Työryhmän työhön osallistui lisäksi hallinnollinen avustaja Tuomas Tikkanen.

HE 111/2016 vp

Työryhmä kuuli työnsä aikana tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkistä, vähemmistövaltuutettu Eva Biaudet'a, lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilaa sekä muita asiantuntijoita. Jokaisella työryhmän jäsenellä on ollut vastuullaan oman osaamisalueensa verkosto, jonka kautta he ovat tuoneet nuorisotyön kentän näkökulmia työryhmälle.

Osana lainvalmistelua ministeriö keräsi nuorisoalan näkemyksiä lakiuudistuksen eri osa-alueista. Kuulemisten lisäksi nuorisolain uudistamista on käsitelty useissa eri tilaisuuksissa. Ennen työryhmän työn alkamista järjestettiin 15.4.2014 paneelikeskustelu Allianssi-risteilyllä lain uudistamisen tarpeista. Samalla aloitettiin kommenttien kerääminen ja keskustelu sosiaalisessa mediassa, nuorisotyön ja -politiikan vastuualueen Facebook- ja Twitter -tileillä. Uudistamiseen alettiin kerätä tarkempaa tausta-aineistoa kesällä 2014, jolloin käynnistettiin avoimia internet-kyselyitä Webropol -kyselytyökalun kautta. Kyselyitä järjestettiin yhteensä neljä kappaletta, jotka olivat kysely liittyen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan (LANUKE) uudessa laissa (14.10.2014—31.12.2014), kysely liittyen nuorisolain ikärajamääritelmään (15.4.2014—15.3.2015), kysely yleisistä kommentteista ja ehdotuksista nuorisolain pykäliin (15.4.2014—15.3.2015) ja 8 §:ään ja osallistumiseen liittyvä kysely (12.12.2014—15.3.2015). Vastausmäärä kyselyissä oli yhteensä 1324.

Kyselyissä nousivat esille etenkin nuorisolain ikäraja, jossa vastauksista suosituin oli työryhmän ehdotukseksi tullut ikäraja 7—29 vuotta. Etsivän nuorisotyön rahoitus ja vakinaistaminen, kuntien rooli ja tehtäväluettelo, sekä monialainen yhteistyö nousivat myös esille keskeisinä teemoina. Nuorisotyöntekijöille peräänkuulutettiin pätevyysvaatimuksia ja nuorten osallisuuden määrittelyyn laissa toivottiin tarkennusta.

Kyselyiden lisäksi ministeriö toteutti avoimen kommentointimahdollisuuden verkossa kaikkiin nuorisolain pykäliin Google Docs -järjestelmän kautta huhtikuusta kesäkuuhun 2015. Vastauksia kertyi yli 130. Kommentoinnin lisäksi kaikki lain tausta-aineisto oli saatavilla internetistä avoimesti ministeriön verkkosivujen sekä Google Drive -sivuston kautta.

Verkkokuulemisten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kuuli nuoria muun muassa Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAKin nuorisotaloilla ja opiskelijoilleen järjestämien työpajojen kautta, joissa kerättiin nuorten näkemyksiä nuorisolain uudistamiseen. Ministeriö järjesti yhdessä aluehallintovirastojen kanssa kuusi aluetilaisuutta tammi- ja helmikuun 2015 aikana. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä noin 700 henkeä, ja osallistujat olivat sekä nuoria että aikuisia kunnista, aluehallintavirastoista ja kansalaisjärjestöistä. Aluekuulemisten lisäksi ministeriö järjesti useita tapaamisia ja työpajoja järjestöille ja alan toimijoille. Syksyllä 2014 järjestettiin pienryhmätapaamisia ja järjestöseminaari haku- ja selvityslomakkeista. Keväällä 2015 järjestettiin järjestöseminaari tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta nuorisolaissa sekä useita järjestötyöpajoja liittyen avustuksiin, arvioitaviin järjestöihin ja nuorten osallistumiseen. Ministeriö kuuli myös työ- ja elinkeinotoimistojen työntekijöiden näkemyksiä nuorisolain uudistamiselle.

Kansallisten kuulemisten lisäksi ministeriö kutsui Euroopan neuvoston kansainvälisen asiantuntijaryhmän arvioimaan lain uudistamisen lähtökohtia ja tarpeita. Asiantuntijaryhmä vieraili Helsingissä maaliskuussa 2015 ja luovutti raporttinsa ministeriölle huhtikuussa 2015.

Muu valmistelu

Luonnosta hallituksen esitykseksi nuorisolaiksi on käsitelty kunnallistalouden- ja hallinnon neuvottelukunnassa 15.6.2016.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Nuorisolain uudistamista valmistelleen työryhmän muistioon sisältyneestä lakiehdotuksesta pyydettiin lausuntoja 2.11.2015. Lausuntokierros päättyi 30.11.2015. Ehdotuksesta pyydettiin lausuntoa muun muassa jokaiselta nuorisovaltuustolta Suomessa. Lisäksi Nuorten Akatemia toteutti kahdeksalla paikkakunnalla ympäri maan lakiesitystä koskevan nuorten kuulemisen. Kuulemiseen osallistuneet 133 nuorta ottivat kantaa nuorten ikämääritelmään, pitivät nuorten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta tärkeinä sekä määrittelivät nuorisotyöksi ”kaiken nuorten kanssa tehtävän työn”.

Ehdotuksesta oli mahdollista lausua lausuntopalvelu.fi -verkkopalvelussa. Lausuntoaika oli tavallista lyhyempi, koska jo työryhmän ehdotusta valmisteltaessa kuultiin useita tahoja. Lakiehdotuksen luonnos oli myös avoimesti opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivuilla kommentoitavana keväällä 2015.

Kirjallisen lausunnon antoivat yhteensä 161 eri tahoja. Annetuista lausunnoista on laadittu yhteenveto, joka on julkaistu opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilla. Hallituksen esityksen valmistelussa on pyritty huomioimaan lausunnoissa esitetyt kannanotot.

Lausunnoissa pidetään nuorisolain ajantasaistamista tarpeellisena. Suurin osa lausunnonantajista pitää lain soveltamisalaa ja tavoitteita selkeinä ja hyvinä. Erityisesti kannatetaan, että nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen on nostettu lakiehdotuksessa keskeiseksi tavoitteeksi. Myös ehdotusta valtion nuorisopolitiikan ohjelmasta kannatettiin laajasti. Eniten lausunnoissa kiitetään ohjelmaan liittyvää nuorten kuulemistä valtion nuorisopolitiikan asioissa.

Lähes kaikki lausunnonantajat ottavat kantaa nuorten ikämääritelmään. Suuri osa lausunnonantajista vastustaa ehdotettua ikärajaa. Lausunnoissa myös ehdotettiin uusia ikärajoja, mutta eniten kannatettiin laajaa ikärajaa. Tästä syystä opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt harkinnassaan esittämään ikärajan säilyttämistä ennallaan työryhmän alkuperäisestä ehdotuksesta poikkeavalla tavalla.

Ikärajan säilyttäminen ennallaan poistaa myös tarpeen erikseen säätää alle 7-vuotiaiden kuulemisesta, osallistumisesta ja vaikuttamisesta. Samasta syystä opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, ettei ole tarkoituksenmukaista lailla säätää kuulemisen, osallistumisen tai vaikuttamisen keinoista, koska laaja ikäraja edellyttää iän huomioon ottavia osallistamisen keinoja. Lausunnoista on perusteluihin koottu esimerkkejä kuulemisen ja osallistamisen käytänteistä.

Työryhmän ehdotus vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja – politiikkaa jakoi mielipiteet. Huolta herätti nuorisotyön muotoja koskevan listan siirtäminen säännöksestä perusteluihin, mutta puoltavissa lausunnoissa sen katsotaan mahdollistavan paremman, paikallisiin olosuhteisiin sopivan, nuorisotyön ja – politiikan toteuttamisen. Nuorisolain ajantasaistamisessa tulee luoda tilaa uusille ja uusiutuville nuorisotyön muodoille, joten säännöksissä ei ole tarpeen luetteloida toimintamuotoja. Nuorisotyö on laissa yleiskäsite, jonka sisältää nuorisotyön eri muodot uusimmasta nettinorisotyöstä perinteisempiin työmuotoihin ja mahdollistaa nuorisotyön sisällöllisen kehittämisen samalla kun se vahvistaa ehdotuksen ajallista kestävyyttä.

HE 111/2016 vp

Nuorisoalan järjestöjen lausunnoissa laajasti esitetty näkemys valakunnallisuuden säilyttämisestä valtioapukelpoisuuden ehtona on sisällytetty viimeistelyyn lakiesitykseen.

Nuorten työpajatoimintaan ehdotettu huumausainetestaus jakaa lausunnonantajien mielipiteet. Toisaalta se nähdään nuorten oikeusturvaa ja turvallisuutta lisäävänä tekijänä, mutta toisaalta säännös haluttaisiin poistaa kokonaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö on täsmentänyt säännöksiä tietosuojavaltuutetun asiantuntijalausuntojen pohjalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluvista lain keskeisistä sisällöistä. Pykälä on uusi. Pykälän *1 momentin* mukaan laissa säädettäisiin nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvästä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä sekä toimialan valtionrahoituksesta. Momentissa mainitaan sekä nuorisotyö että nuorisotoiminta. Voimassa olevassa nuorisolaissa nuorisotoiminta mainitaan ainoastaan 7 §:ssä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvien tehtävien luettelossa. Nuorisotoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa nuorten omaehtoista toimintaa. Nuorisotyötä ja nuorisotoimintaa käsitellään tarkemmin 3 §:ssä määritelmien yhteydessä. Valtionhallinnolla tarkoitetaan tässä säännöksessä opetus- ja kulttuuriministeriötä ja aluehallinnon tehtävistä vastaavia aluehallintovirastoja. Valtionrahoituksella tarkoitetaan valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Pykälän *2 momentissa* olisi viittaussäännös Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Suomi on liittynyt useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joita on käsitelty tarkemmin yleisperustelujen jaksossa kansainväliset sopimukset. Momentissa olisi informatiivinen säännös näiden sopimusten mukaisten velvoitteiden noudattamisesta ehdotetun lain lisäksi.

2 §. Lain tavoite. Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteesta ja sen toteuttamisessa olevista lähtökohdista. Lain tavoitteena olisi pykälän *1 momentin* mukaan edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuoren kasvun tukemisessa, nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisessa nuoren perheellä ja lähiyhteisöllä sekä muulla kasvuympäristöllä on suuri merkitys. Nuorten oikeuksilla tarkoitettaisiin nuorten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Momentti vastaisi osittain voimassa olevan lain 1 §:n 1 momenttia, kuitenkin niin, että ehdotuksessa nykyisen lain tarkoitus on muutettu tavoitteeksi sekä täsmennetty ja jäsennelty uudelleen.

Voimassa olevassa laissa lain tarkoituksena on mainittu aktiivinen kansalaisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Lain määritelmien mukaan aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa ja sosiaalisella vahvistamisella nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Vaikka näitä käsitteitä ei ehdoteta momentissa käytettävän, tavoitteita ei tältä osin ole tarkoitus muuttaa. Voimassa olevassa laissa käytettävien käsitteiden sisältöä avattaisiin ja täsmennettäisiin säännöksessä. Aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen voidaan katsoa sisältyvän sekä momentin 1 kohdassa mainittu nuorten osallisuuden, vaikuttamismahdollisuuksien, kykyjen ja edellytysten edistäminen että momentin 2 kohdassa mainittu nuorten kasvun, itsenäistymisen ja yhteisöllisyyden sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimisen tukeminen. Momentin 2 kohdassa mainitut tavoitteet voidaan myös katsoa sisältyvän sosiaaliseen vahvistamiseen momentin 3 kohdassa mainitun nuorten harrastamisen ja kansalaisyhteiskunnassa toiminnan edistämisen ohella. Kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan vapaaehtoisesti järjestäytyneitä toimintaa esimerkiksi järjestöissä, seuroissa ja muissa kolmanteen sektoriin kuuluvissa yhteisöissä.

Voimassa olevassa laissa nuorten yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja yhteisöllisyys ovat 2 momentissa mainittuja lähtökohtia tavoitteiden toteuttamisessa. Näiden arvojen korostamiseksi niiden edistäminen ehdotetaan otettavaksi osaksi lain tavoitetta.

Pykälän 2 momentin mukaan lain tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus, kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö. Nämä lähtökohdat luovat lain arvopohjan, joka ohjaa 1 momentin tavoitteen toteuttamisessa. Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja yhteisöllisyys siirrettäisiin pykälän 1 momentin tavoitteeseen. Lukuun ottamatta kestävä kehityksen käsitteen lisäämistä ja monialaista yhteistyötä koskevaa kohtaa momentti vastaisi muilta osin voimassa olevaa säännöstä. Kestävä kehityksen päämääränä on muun muassa turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Ympäristökasvatus osaltaan vahvistaa ympäristön kunnioittamista. Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri toimialojen viranomaisten yhteistyötä. Monialaisesta yhteistyöstä paikallistasolla säädetään ehdotetun lain 9 §:ssä.

Valtionapuviranomaisen harkitessa valtionapukelpoisuutta ja valtionavustuksen määrää tulee ottaa huomioon valtioapukelpoisuutta tai valtionavustusta hakevan omissa säännöissä sille määritellyt tehtävät ja tarkoitus ja niistä johtuvat painotukset ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyihin tavoitteisiin ja lähtökohtiin.

3 §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin nuorisolaissa käytettävistä määritelmistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa määritelmiä olisi voimassa olevan lain kahdeksan sijasta seitsemän.

Pykälän 1 kohdan mukaan nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Kohta vastaisi voimassa olevan lain 2 §:n 1 kohtaa.

Pykälän 2 kohdan mukaan nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa. Määritelmässä halutaan painottaa nuorilähtöisyyttä, mikä nuorisotyössä tarkoittaa nuorten omien ajatusten ja tarpeiden kunnioittamista ja tukemista. Nuorisotyössä kohdataan nuori ja toimitaan nuorten kanssa yhdessä ottaen huomioon hänen omat lähtökohtansa. Nuorisotyön tehtävänä on palvelujen tarjoamisen ohella tukea tavoitteellisesti nuorten elämää siten, että nuoret tunnistetaan yksilöinä, ryhmän jäseninä ja väestöryhmänä. Nuorisotyön tavoitteena on parantaa nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä ja aktiivisena kansalaisena.

Pykälän 3 kohdan mukaan nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista. Määritelmän uutena osana olisi maininta sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamisesta. Nuorisopolitiikan laajennetussa määritelmässä otettaisiin huomioon Suomen väestörakenteen muutos sekä maan sisäinen muuttoliike.

Pykälän 4 kohdan mukaan nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorten omaehtoista toimintaa. Määritelmä on uusi. Nuorisotoiminta on aktiivisen kansalaisuuden yksi ulottuvuus, jossa painottuu nuorten itsensä suunnittelema ja tekemä toiminta. Nuorisotoiminta on nuorten itsensä luomaa toimintaa, jossa nuoret ovat toiminnan varsinaiset sisällön tuottajat tai tekijät. Nuorisotoiminta voi olla nuorisotalon järjestön tai muun ryhmän puitteissa toteutettavaa toimintaa taikka nuorten omaa yhteistoimintaa. Olennaista ei ole toiminnan muoto tai sen puitteet, vaan

se, että nuoret ovat siinä itse aktiivisia toimijoita. Myös esimerkiksi kunta tai nuorisovaltuuston järjestö voi edistää nuorisotoimintaa tukemalla nuoren omatoimisen tekemisen mahdollisuuksia ja puitteita.

Pykälän 5 kohdan mukaan valtakunnallisella nuorisoyhdistyksellä tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa ehdotetun lain tavoitteita ja lähtökohtia ja jonka toiminta-alue on valtakunnallisesti kattava. Kohta vastaa pääosin voimassa olevan lain 2 §:n 6 kohtaa.

Pykälän 6 kohdan mukaan valtakunnallisella nuorisovaltuuston järjestöllä tarkoitetaan valtakunnallisten nuorisoyhdistyksien lisäksi nuorisotyötä tekevää, nuorisotoimintaa tai nuorisotyön palveluja järjestävää rekisteröityä yhdistystä tai säätiötä, joka toteuttaa ehdotetun lain tavoitteita ja lähtökohtia ja jonka toiminta-alue on valtakunnallisesti kattava. Määritelmä kattaisi nuorisoyhdistyksien lisäksi voimassa olevan lain 10 §:n mukaiset nuorisotyön palveluyhdistykset ja 11 §:n mukaiset nuorisotyötä tekevät yhdistykset.

Pykälän 7 kohdan mukaan valtakunnallisella nuorisovaltuuston osaamiskeskuksesta tarkoitetaan yhteisöä, joka kehittää ja edistää nuorisovaltuuston osaamista ja asiantuntijuutta valtakunnallisesti. Osaamiskeskusten voivat myös muodostaa kahden tai useamman yhteisön sopimukseen perustuva yhteenliittymä. Kohdassa tarkoitettua yhteenliittymää tulee kehittää ja edistää nuorisovaltuuston osaamista ja asiantuntijuutta valtakunnallisesti.

2 luku Valtion nuorisotyö ja -politiikka

4 §. Valtion vastuu. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vastaisi nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentissa säädetään valtion vastuusta. Ehdotettua momenttia on monin osin tarkistettu verrattuna voimassa olevaan säännökseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuu nuorisotyön ja -politiikan johdosta perustuu perustuslakiin, valtioneuvostosta annettuun lakiin (175/2003), valtioneuvoston ohjesääntöön (262/2003), opetus- ja kulttuuriministeriöstä annettuun valtioneuvoston asetukseen (310/2010) ja opetus- ja kulttuuriministeriön työjärjestyksestä annettuun opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen (359/2014).

Perustuslain 68 §:n mukaan kukin ministeriö vastaa toimialallaan valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta. Ministeriöiden toimialasta ja asioiden jaosta niiden kesken sekä valtioneuvoston muusta järjestysmuodosta säädetään lailla tai valtioneuvoston antamalla asetuksella. Valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n 2 momentin (1137/2014) mukaan ministeriöt toimivat tarpeen mukaan yhteistyössä asioiden valmistelussa. Yhteistyön järjestämisestä vastaa se ministeriö, jonka toimialaan asia pääosaltaan kuuluu.

Valtioneuvoston ohjesäännössä annetaan yhteiset säännökset ministeriön toimialasta ja päätösvalloista. Ohjesäännön 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan nuorisotyö kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan. Vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä säädetään, että nuorisotyö kuuluu ministeriön tehtäviin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työjärjestyksestä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen 17 §:n mukaan nuorisovaltuuston ja liikuntapolitiikan osaston toimialaan kuuluvat nuorisotyö ja

-politiikka. Osaston tehtävänä on myös huolehtia toimialaansa kuuluvan nuorisotyön yleisistä edellytyksistä. Lisäksi osasto vastaa nuorisoalan kansalaisyhteiskuntaan liittyvistä asioista yhteistyössä muiden osastojen ja yksiköiden kanssa. Nuorisotyön yleiset edellytykset tarkoittavat nuorisotoimea, nuorisotyön kansalaistoimintaa, nuorisotyön yhteiskunnallista kehittämistä ja kansalliseen yhteistyöhön liittyviä asioita, nuorisotutkimusta, nuorisotila-asioita ja valtion nuorisoasian neuvottelukuntaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot, jotka toimivat läheisessä yhteistyössä kuntien kanssa. Aluehallintovirastot toteuttavat valtion nuorisopolitiikkaa toimialueillaan. Tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtion tulee tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, nuorisoalan järjestöjen ja muiden yhteisöjen sekä nuorten kanssa. Muilla yhteisöillä tarkoitettaisiin nuorisopalveluita tuottavia säätiöitä, seurakuntia ja yrityksiä sekä sellaisia yhdistyksiä, jotka eivät ole edellä tarkoitettuja nuorisoalan järjestöjä. Säännöksellä on tarkoitus vahvistaa perustuslain 21 §:ssä tarkoitettua hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvaa kuulemisperiaatetta. Toimivaltaisen valtion viranomaisen tulee harkita yhteistyön muoto ja toteutus käsiteltävänä olevan asian mukaisesti.

5 §. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma. Pykälässä säädettäisiin valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto hyväksyisi joka neljäs vuosi ohjelman, joka olisi valtion nuorisopolitiikan keskeinen suunnittelu- ja ohjauksen väline. Ehdotettu momentti vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin ensimmäistä lausetta, kuitenkin niin, että nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on muutettu valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan ohjelma sisältäisi tarkemmat tavoitteet valtakunnalliselle nuorisotyölle ja -politiikalle ja niiden tukemiselle. Momentissa ei mainittaisi erikseen enää aluehallintovirastojen ohjelmatyön suuntaviivoja, koska niiden katsotaan sisältyvän valtakunnallisiin tavoitteisiin. Momentti ei sisältäisi myöskään enää suuntaviivoja kuntien ohjelmatyölle.

Momentin toisen lauseen mukaan ohjelman toteutumista seurattaisiin ja ohjelmaa tarkistettaisiin tarvittaessa. Säännökseen on lisätty uutena asiana ohjelman toteutumisen seuranta. Tämä tehtävä kuuluisi opetus- ja kulttuuriministeriölle. Ohjelman tarkistamisesta päättäisi valtioneuvosto.

Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelisi ohjelman yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Näitä ministeriöitä olisivat erityisesti sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja oikeusministeriö. Valmistelussa tulisi kuulla nuoria ja nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja. Ohjelman valmistelussa kuultavia tahoja voisivat olla nuorisoalan järjestöt sekä muut nuorten parissa työtä tekevät yhteisöt ja nuorten kasvu- ja elinoloihin vaikuttavat tahot. Nuoria voitaisiin kuulla suoraan esimerkiksi sähköisen osallistumisen välinein. Täten nuoret otettaisiin mukaan valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan määrittelyyn avoimen hallinnon toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tarkempia säännöksiä ohjelman sisällöstä ja valmistelusta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 4 §:n 3 momenttia.

6 §. *Valtion nuorisoneuvosto.* Pykälässä säädettäisiin valtion nuorisoneuvostosta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 5 §:ää. Asiantuntijaelimen nimeä kuitenkin muutettaisiin ja sen tehtäviä hieman tarkennettaisiin.

Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimisi valtion nuorisoneuvosto, jonka asettaisi valtioneuvosto. Momentti vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin kahta ensimmäistä virkettä, mutta toimielimen nimi valtion nuorisotoimikunnan neuvottelukunta ehdotetaan muutettavaksi valtion nuorisoneuvostoksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nuorisoneuvoston tehtävistä. Momentin 1 kohdan mukaan neuvoston tehtävänä olisi käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin. Tehtävä on uusi. Neuvosto käsitelisi nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita myös muilta kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta. Neuvoston tehtävänä olisi momentin 2 kohdan mukaan tehdä aloitteita ja esityksiä toimialan kehittämiseksi, momentin 3 kohdan mukaan tuottaa ajankohdasta tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan sekä momentin 4 kohdan mukaan antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtakunnalliseen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaan otettavista asioista. Nämä tehtävät vastaavat sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentissa säädetyistä neuvottelukunnan tehtävistä, joskin tehtäviä on hieman täsmennetty. Momentin 5 kohdan mukaan neuvoston tehtävänä olisi lisäksi seurata toimialan kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä. Tämä tehtävä on myös uusi.

Pykälän 3 momentin mukaan neuvostolla voisi olla jaostoja asioiden valmistelua varten. Momentti vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin viimeistä virkettä.

Pykälän 4 momentin mukaan neuvoston tehtävistä, asettamisesta ja kokoonpanosta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttia.

7 §. *Arviointi- ja avustustoimikunta.* Pykälässä säädettäisiin arviointi- ja avustustoimikunnasta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 6 §:ää. Toimikunnan tehtäviä kuitenkin laajennettaisiin koskemaan uusien valtakunnallisten nuorisotoimien osaamiskeskusten valtioapukelpoisuutta ja valtionavustuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan valtakunnallisten nuorisotoimien järjestöjen avustusasioissa opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä on arviointi- ja avustustoimikunta, jonka asettaa valtioneuvosto. Momentin mukaan toimikunta voi keskuudestaan asettaa jaostoja asioiden valmistelua varten. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 1 momenttia. Voimassa olevan säännöksen mukaan toimikunta toimii asiantuntijaelimenä valtakunnallisten nuorisotoimien järjestöjen ja valtakunnallisten nuorisotoimien palvelujärjestöjen avustusasioissa. Toimikunnan tehtävät koskisivat ehdotuksen mukaan valtakunnallisille nuorisotoimien järjestöille 17 ja 18 §:n mukaan jaettavia avustuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan arviointi- ja avustustoimikunnan tehtävänä olisi antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja osaamiskeskusten valtionapukelpoisuudesta, tehdä esitys nuorisoalan järjestöjen ja osaamiskeskusten valtionavustusten jaosta sekä tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä arviointeja avustettavien nuorisoalan järjestöjen toiminnasta. Tehtävät vastaisivat pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentissa säädettyjä arviointi- ja avustustoimikunnan tehtäviä. Uusina tehtävinä arviointi- ja avustustoimikunnalla olisi osaamiskeskuksia koskevat tehtävät.

Pykälän 3 momentin mukaan toimikunnan tehtävistä, asettamisesta ja kokoonpanosta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 3 momenttia.

3 luku Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö

8 §. Kunnan vastuu. Pykälässä säädetään kunnan vastuusta nuorisotyössä ja -politiikassa. Pykälän 1 momentin mukaan nuorisotyö ja -politiikka kuuluisivat edelleen kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan ehdotetun lain 2 §:n tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulisi paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Tässä momentissa ei säädettäisi tätä tarkemmin, mitä tehtäviä tai toimenpiteitä kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluisi. Verrattuna voimassa olevaan 7 §:n 1 momenttiin säännöksessä ei enää mainittaisi nuorisoyhdistyksiä ja nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Muutoksella vahvistetaan kunnan itsestä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa päättämällä ja paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla. Kunnat ovat erikokoisia ja väestörakenteeltaan erilaisia, minkä vuoksi ne voivat organisoida toimialan palvelut monin eri tavoin. Kuntalain (410/2014) 8 §:n mukaan kunta voi järjestää sille laissa säädetty tehtävät itse tai sopia järjestämistä vastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 9 §:n mukaan kunta voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne muulta palvelujen tuottajalta.

Kuntien nuorisotyön piiriin kuuluu esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimitilojen ja harrastusmahdollisuuksien sekä tieto- ja neuvontapalveluiden tarjoaminen, nuorisoyhdistysten tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus, nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan tulisi 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Momentti vastaa voimassa olevan lain 7 §:n 3 momenttia.

9 §. Monialainen yhteistyö. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi monialaisesta yhteistyöstä, jonka kohderyhmänä olisivat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Vastaavasta monialaisesta yhteistyöstä säädetään voimassa olevan lain 7 a §:ssä. Yhteistyön varmistamiseksi olisi edelleen paikallisen toimintamuotona ohjaus- ja palveluverkosto. Säännös ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi voimassa olevan 7 a §:än nähdessä, että kunnalla on suurempi mahdollisuus ottaa paikalliset olosuhteet huomioon täyttäessään säännöksen mukaisen velvoitteensa.

Pykälän 1 momentin mukaan kunnassa tulisi olla paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten ohjaus- ja palveluverkosto

tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä olisivat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Halutessaan kunnat voisivat koota yhteisen verkoston. Kunnat voisivat myös yhdistellä eri kohderyhmille suunnattuja verkostoja haluamallaan tavalla, kunhan nimetyille verkostolle olisi annettu tehtäväksi ehdotetun lain mukaiset tehtävät. Verkoston kokoonpanosta ei enää säädetäisi, mutta tarkoituksena on, että verkostoon kuuluisivat edelleen tarpeen mukaan opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimien sekä työ-, poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Verkostossa voisi olla edustettuina myös muita viranomaisia, esimerkiksi kunnan kulttuuri-, liikunta- ja kirjastotoimi.

Jos kunnassa järjestetään nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä, olisi näiden tahojen edustajien tarpeellista olla mukana verkostossa. Myös yhteistyö paikallisesti perusopetuksen jälkeistä koulutusta järjestävien tahojen kanssa olisi tärkeää. Verkoston tai vastaavan yhteistyöryhmän tulisi edelleen toimia vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Verkoston tai vastaavan yhteistyöryhmän kohderyhmänä olisivat kaikki kunnassa asuvat nuoret eikä verkosto tai ryhmä käsitelisi yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Momentti vastaisi näin tarkistettuna voimassa olevan lain 7 a §:n 1 momenttia.

Useiden kuntien yhteinen verkosto helpottaisi valtion paikallis- tai aluehallinnon eli työ-, poliisi- ja puolustusviranomaisten osallistumista verkostotyöhön. Toimiva yhteistyö luo puitteet sille, että eri viranomaisten palveluista voidaan rakentaa nuorten tarpeita vastaavia palvelukonaisuuksia ja yhtenäisiä käytänteitä.

Kunnissa voi jo nykyisin olla lakisäätteisiä monialaisia yhteistyöryhmiä. Tällaisia ovat ainakin lastensuojelulain 14 §:ssä ja kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetun lain 5 §:ssä tarkoitetut ryhmät. Toisaalta erilaisten kehittämishankkeiden yhteydessä kuntiin on voitu perustaa eri tahojen edustajista koottuja yhteistyöryhmiä tai verkostoja. Osa ryhmistä kootaan yksittäisiä asiakastarpeita varten ja niissä ovat mukana asiakkaan kannalta keskeiset viranomaistahot. Osa ryhmistä taas käsittelee toimeksiantoonsa kuuluvia asioita laajemmasta, esimerkiksi palvelujen kehittämisenäkökulmasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksityiskohtaisemmin nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävistä. Momentin 1 kohta vastaa voimassa olevan lain 7 a §:n 2 momentin 1 kohtaa. Momentin 2 ja 3 kohtaan on koottu voimassa olevan lain 7 a §:n 2 momentin 2—4 kohdan tehtävät selkiytettynä. Tehtävät on koottu eri toimialojen kehittämishankkeissa koetelluista yhteistyömalleista. Verkostolla pyritään parantamaan nuorille suunnattujen palvelujärjestelmien keskinäistä toimivuutta ja vaikuttavuutta.

Momentin 1 kohdan mukaan verkoston tehtävänä olisi koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Tarkoituksena ei ole tehdä päällekkäistä työtä muualla lainsäädännössä edellytettyjen velvoitteiden kanssa vaan hyödyntää jo olemassa olevaa tietopohjaa nykyistä laajemmin. Koottuja tietoja voidaan hyödyntää myös alueellisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa.

Momentin 2 kohdan mukaan verkoston tulisi edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjaamisessa sekä tiedon vaihdon sujuvuutta. Momentin 3 kohdan mukaan verkoston tulisi edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

10 §. Etsivä nuorisotyö. Pykälässä säädettäisiin etsivästä nuorisotyöstä, sen tehtävistä ja toteuttamisesta kunnissa. Etsivästä nuorisotyöstä säädetään voimassa olevan lain 7 b §:ssä. Kyseisen säännöksen mukaan kunta ei ole velvollinen järjestämään etsivää nuorisotyötä, vaan tehtävä on kunnalle vapaaehtoinen. Tältä osin ehdotettu säännös vastaa voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän *1 momentin* mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä olisi tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Verrattuna voimassa olevan lain 7 b §:n 1 momenttiin etsivässä nuorisotyössä korostettaisiin myös nuoren osallisuuden ja elämänhallinnan edistämistä. Voimassa olevassa momentissa oleva säännös siitä, että etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta ehdotetaan siirrettäväksi 3 momenttiin. Muilta osin momentti vastaa voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän *2 momentin* vastaisi voimassa olevan lain 7 b §:n 2 momenttia.

Pykälän *3 momentin* mukaan etsivää nuorisotyötä olisi aloitettava ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Tältä osin momentti vastaisi voimassa olevan lain 7 b §:n 1 momentin viimeistä lausetta. Momentin mukaan etsivää nuorisotyötä voitaisiin myös aloittaa muiden viranomaisten luovuttamien tietojen perusteella.

11 §. Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle. Pykälässä säädettäisiin nuoren yksilöinti- ja yhteystietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 7 c §:ää.

Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 7 c §:n 1 momenttia. Pykälän *2 momentti* vastaisi pääosin voimassa olevan lain 7 c §:n 2 momenttia. Ehdotetun momentin 2 ja 3 kohtaa muutettaisiin kuitenkin siten, että tietojen luovutukseen liittyvä erillinen 25-vuoden yläikäraja poistettaisiin. Säännökset koskisivat siten kaikkia 3 §:n määritelmän mukaisia nuoria.

Pykälän *3 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 7 c §:n 3 momenttia.

Pykälän *4 momentti* vastaisi muutoin voimassa olevan lain 7 c §:n 4 momenttia, mutta siinä säädettäisiin myös Kansaneläkelaitoksen oikeudesta luovuttaa nuorta koskevia tietoja etsivää nuorisotyötä varten. Voimassa olevan momentin mukainen oikeus luovuttaa nuorta koskevia tietoja etsivää nuorisotyötä varten koskee ainoastaan viranomaisia.

Pykälän *5 momenttiin* lisättäisiin informatiivinen säännös, jonka mukaan nuorten kanssa toimivat rekisteröidyt yhdistykset, säätiöt tai muut nuorten harrastustoimintaa tarjoavat yhteisöt voisivat ilmoittaa nuoren tai alaikäisen nuoren huoltajan nimenomaisella suostumuksella nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot etsivälle nuorisotyölle, jos ne arvioivat nuoren olevan etsivän nuorisotyön tarpeessa. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on, että esimerkiksi nuorille harrastustoimintaa tarjoavat tahot voisivat ilmaista huolensa nuoresta varhaisessa vaiheessa etsivälle nuorisotyölle, mikäli ne katsovat siihen olevan tarvetta. Tällöinkin nuorelta tai alaikäisen nuoren huoltajalta on saatava nimenomainen suostumus.

Pykälän *6 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 7 c §:n 5 momenttia.

HE 111/2016 vp

Pykälän 7 momentissa viitattaisiin lastensuojelulain (417/2007) 25 ja 25 c §:n sekä sosiaali- huoltolain (1301/2014) 35 §:ssä säädettyihin ilmoitusvelvollisuuksiin. Momentin mukaan ky- seisten pykälien perusteella ilmoitusvelvollisen henkilön ei tarvitsisi tehdä samojen tietojen perusteella ilmoitusta myös etsivälle nuorisotyölle. Mahdollinen ilmoitus etsivälle nuoriso- työlle ei myöskään korvaisi lastensuojeluilmoituksesta ja sosiaalihuoltolaissa säädettyjä vel- voitteita. Ilmoitus etsivälle nuorisotyölle ei myöskään muuta ilmoittajan viranomaistehtäviin kuuluvia oikeuksia, velvollisuuksia tai vastuita nuoren osalta.

12 §. *Nuoren tietojen käsittely etsivässä nuorisotyössä.* Pykälässä säädettäisiin etsivän nuori- sotyön tehtävien hoitamisessa tarvittavien tietojen käsittelystä. Pykälä vastaisi voimassa ole- van lain 7 d §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan etsivää nuorisotyötä varten luovutettavat yksilöinti- ja yhteystie- dot voidaan toimittaa sähköisesti. Etsivä nuorisotyö voisi yhdistää tai muutoin käsitellä tehtä- vässä saamia tietoja tuen tarpeessa olevien nuorten löytämiseksi ja varhaisen tuen antami- seksi. Etsivässä nuorisotyössä rekistereihin tallennettavien tietojen käsittelystä noudatettaisiin julkisuuslain (621/1999) säännöksiä ja henkilötietolain (523/1999) säännöksiä.

Toiminnassa syntyneiden asiakirjojen käsittelystä ja arkistoinnissa noudatettaisiin samoja pe- riaatteita kuin muihinkin viranomaisten asiakirjoihin. Etsivän nuorisotyön asiakasrekisterin tu- lisi olla erillinen rekisteri, jolla olisi oma käyttötarkoituksensa, riippumatta siitä, miten kunta organisoii toiminnan. Henkilötietojen käsittelystä vastaisi rekisterinpitäjänä kunta.

Henkilötietolain 9 § oikeuttaa käsittelemään vain toiminnan kannalta tarpeellisia tietoja. Käsi- teltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa etsivässä nuorisotyössä kirjattaisiin nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen ilmoittaja, päätetyt jatkotoimenpiteet sekä mitä tietoja ja kenelle nuoresta on annettu. Jos kunta tekisi yksityisen palveluntuottajan kanssa toimeksiantosopimuksen etsi- vää nuorisotyötä koskevan palvelun tuottamisesta, kunnan asianomainen toimielin olisi sopi- muksen piiriin kuuluvissa palveluissa kerättyjen tietojen henkilötietolain 3 §:n 4 kohdassa määritelty rekisterinpitäjä, joka vastaisi henkilötietojen käsittelystä. Toiminnassa kerättävät tiedot pysyisivät viranomaistietoina riippumatta siitä, kuka tietoja käsittelee.

Yksityinen palveluntuottaja keräisi ja käsitelisi asiakastietoja sopimuksessa sovitun mukai- sesti. Henkilötietolain 5 §:n mukaan rekisterinpitäjän lukuun toimivan itsenäisen elinkeinon tai toiminnanharjoittajan on käsiteltävä henkilötietoja laillisesti ja noudatettava huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa. Sen on myös lain 32 §:n mukaan ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset ja muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta.

Hankittaessa palveluja yksityiseltä nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä kunnan olisi var- mistettava, että palvelut järjestetään nuorisolain mukaisesti. Niiden tulisi vastata sitä tasoa, jo- ta edellytetään vastaavalta kunnalliselta toimijalta. Esimerkkinä laatuvaatimuksista voidaan mainita henkilöstön kelpoisuus- ja salassapitovaatimukset.

Henkilötietojen käsittelyn kannalta kuntien keskinäinen sopimus palvelun järjestämisestä merkitsisi sitä, että sopimuksessa mukana olevat kunnat tuottaisivat toisilleen palvelua toi- meksiantosopimuksen perusteella ja toistensa lukuun.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 7 d §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan lain 7 d §:n 3 momenttia.

4 luku Nuorten työpajatoiminta

13 §. *Nuorten työpajatoiminta.* Pykälässä säädettäisiin nuorten työpajatoiminnasta, sen tehtävistä ja tarkoituksesta. Nuorten työpajatoiminnasta ei ole säädetty aikaisemmin. Pykälän sisältö vastaa olemassa olevaa käytäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan nuorten työpajatoiminnan tehtävänä olisi valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun, päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Muut nuorten tarvitsemat palvelut voivat olla esimerkiksi erilaiset terveydenhuollon palvelut, erilaiset asumis- ja asiointipalvelut tai nuorten vapaa-ajanpalvelut. Työpajatoiminnan tarkoitus olisi parantaa nuoren elämönhallintaitaitoja, edistää hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan.

Nuori valmentautuisi tekemällä työtä tai työtoimintaa omien edellytystensä mukaan. Työpajalla tehtäisiin nuorelle henkilökohtainen valmennussuunnitelma yhdessä nuoren kanssa. Nuorelle työpajalla tehtävään henkilökohtaiseen valmennussuunnitelmaan kirjattaisiin nuoren työpajajaksoa koskevat tiedot nuoren valmennuksen suunnittelemiseksi ja seurannaksi. Nuoren valmennuksesta vastaavat ja nuori laatisivat valmennussuunnitelman yhteistyössä siten, että suunnitelmassa sovittaisiin nuoren työstä tai työtoiminnasta, valmennuksen pää- ja välitavoitteista ja työpajajakson jälkeisestä toiminnasta. Valmennussuunnitelmaan voitaisiin kirjata myös ne yhteistyötahot, joita nuori tarvitsee valmennuksen tavoitteiden toteutumisen tueksi. Tällaisia ovat esimerkiksi nuoren asumiseen liittyvät tukipalvelut, talousneuvonta, opinto-ohjaus tai nuorisotyön, kulttuurin ja liikunnan tarjoamat harrastuspalvelut.

Nuorten työpajatoiminnan järjestäjinä voisivat toimia kunta tai useammat kunnat yhdessä tai nuorten palveluja tuottava yhteisö. Nuorten palveluja tuottava yhteisö voi olla esimerkiksi säätiö, yhdistys tai osakeyhtiö. Nuorten työpajatoiminta ei olisi kuntia velvoittavaa toimintaa, vaan tehtävä olisi kunnalle vapaaehtoinen. Nuorten työpajatoiminta on kuitenkin vakiintunut yhdeksi koko maan kattavaksi nuorisotyön muodoksi.

Nuorten työpajalla tulisi olla nuorten yksilö- ja työvalmennusosaamista, mutta säännöksessä ei säädettäisi tarkemmin koulutusvaatimuksista. Nuorten työpajoilla tarvittava yksilö- ja työvalmennusosaaminen tarkoittaa esimerkiksi nuorten tarpeet huomioon ottavien menetelmien osaamista, osaamista nuorille kohdennetusta ja osallistavasta toiminnasta ja kokemusta nuorten kanssa tehtävästä työstä sekä työpajalla olevien työmenetelmien ja työturvallisuuden osaamista.

Nuorten työpajan olisi seurattava toimintansa tuloksia siten, että nuori voi saada palautteen omasta edistymisestään valmennuksessa ja työpajalla hankkimastaan osaamisesta. Lisäksi työpajatoiminnan tuloksia hyödynnetään työpajatoiminnan kehittämisessä niin paikallis-, alue- kuin valtakunnallisella tasolla. Nuorten työpajatoiminnan tulokset auttavat toiminnan laadun kehittämisessä.

Pykälän 2 momentin mukaan nuori tulisi työpajalle pääsääntöisesti viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan ohjaamana, mutta nuori voisi myös itse hakeutua nuorten työpajalle. Nuoren

työpajalle ohjaavia viranomaisia ovat esimerkiksi työhallinnon viranomaiset, opetuksen tai koulutuksen järjestäjät sekä sosiaali- ja terveystoimen ja nuorisotoimen viranomaiset. Myös Kansaneläkelaitos, työeläkelaitos tai muu vastaava viranomainen voisi ohjata nuoren työpajalle.

Nuoren työpajalle ohjaava taho ja työpaja tekisivät nuoren valmennuksesta kirjallisen sopimuksen. Sopimuksessa sovitaan muun muassa nuoren työpajajakson tavoitteista, valmennuksen kokonaiskestosta sekä päivittäisestä ja viikoittaisesta kestosta, vastuista ja kustannusten jaosta. Eri toimialoilla tässä tarkoitettua nuoren valmennuksen kirjallista sopimusta voidaan kutsua esimerkiksi toimeksiantosopimukseksi, lähetteeksi tai suunnitelmaksi. Käytännössä nuoreen henkilöön liittyvän sopimuksen lisäksi nuorten työpajatoiminnan järjestäjällä ja nuoren ohjanneella viranomaisella tai julkista tehtävää hoitavalla on myös organisaatioiden välinen yleisempi sopimus yhteistyöstä.

Nuorten työpajatoiminnassa voitaisiin käsitellä nuorta koskevassa sopimuksessa tai työpajalle I momentissa säädettyssä tehtävässä saadut tiedot valmennukseen tulevan ja valmennuksessa olevan nuoren yksilöimiseksi ja työpajatoiminnan tehtävien hoitamiseksi. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjän tulisi määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä. Tällaiset tehtävät voisivat sisältää tietoja esimerkiksi nuoren terveyteen, oppimiskykyyn tai muihin toimintaa rajoittaviin haittoihin tai salassa pidettäviin asiakkuuksiin. Osa näistä asioista saattaa ilmetä vasta nuoren työpajavalmennuksen aikana. Arkaluonteiset tiedot on määritelty henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä ja käsittelyn perusteet 12 §:ssä.

14 §. *Nuoren tietojen käsittely nuorten työpajatoiminnassa.* Pykälässä säädettäisiin nuorta koskevien tietojen käsittelystä nuorten työpajatoiminnassa. Pykälän sisältö vastaa olemassa olevaa käytäntöä.

Pykälän I momentin mukaan nuorten työpajatoiminnan rekisterinpitäjä olisi työpajatoiminnan järjestäjä, joka vastaisi henkilötietojen käsittelystä. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa nuorten työpajatoiminnassa kirjattaisiin henkilörekisteriin 13 §:ssä mainittu nuorta koskeva sopimus, nuoren valmennussuunnitelma, valmennuksen seurannasta saatavat tiedot sekä niihin liittyvät jatkotoimenpiteet sekä, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle niitä on annettu. Lisäksi rekisteriin kirjataan nuoren valmennuksesta vastaavat henkilöt.

Nuoren tietojen käsittelyllä tarkoitetaan sitä, että työpajatoiminnassa voitaisiin yhdistää tai muutoin käsitellä sopimuksessa tai 13 §:ssä säädetyn työpajatoiminnan tehtävässä saatuja tietoja valmennuksessa olevan nuoren yksilöimiseksi ja työpajatoiminnan tehtävien hoitamiseksi.

Toiminnassa noudatettaisiin henkilötietolakia. Henkilötietolain 9 § oikeuttaa käsittelemään vain toiminnan kannalta tarpeellisia tietoja. Toiminnassa syntyneiden asiakirjojen käsittelyssä ja arkistoinnissa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin muihinkin viranomaisten asiakirjoihin. Nuorten työpajatoiminnan henkilörekisterin tulisi olla erillinen rekisteri, jolla olisi oma käyttötarkoituksensa, riippumatta siitä, miten työpajatoiminnan järjestäjä organisoii nuoren valmennuksen. Henkilötietolain 5 §:n mukaan rekisterinpitäjän lukuun toimivan itsenäisen elinkeinon tai toiminnanharjoittajan on käsiteltävä henkilötietoja laillisesti ja noudatettava huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa. Tietojen suojaamisessa tulee noudattaa henkilötietolain 32 §:ää.

Pykälän 2 momentin mukaan nuoresta kerättäisiin tietoja nuoren valmennuksen suunnittelemiseksi, nuoren valmiuksien ja taitojen kehittymisen osoittamiseksi ja nuoren saaman valmennuksen tulosten ja nuoren muun palvelutarpeen osoittamiseksi. Lisäksi työpajatoiminnan järjestäjä keräisi tietoja nuoren saaman valmennuksen menetelmistä ja kehityskulusta. Menetelmiä koskevat tiedot voivat auttaa nuorta valitsemaan itselleen soveltuvat tavat tehdä asioita. Samalla ne vahvistavat nuoren työpajalle ohjanneen tahon tietoa nuoren taidoista ja valmiuksista erilaisiin tehtäviin. Nuorta koskevia tietoja saataisiin nuorelta itseltään, havainnoimalla nuoren valmennuksessa edistymistä ja nuoren työpajalle ohjanneelta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta.

Tietojen tuloksien pohjalta nuorelle voitaisiin antaa työpajajaksoa koskeva asiakirja, johon on kuvattu esimerkiksi nuoren työpajalla valmennukseen liittyvä työn sisältö sekä hankittu osaaminen. Vastaavasti nuoren työpajalle ohjanneelle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle voidaan osoittaa nuoren saaman valmennuksen sisältö ja tulokset.

Nuorten työpajatoiminnassa nuoren itsensä antamat tiedot vaikuttavat merkittävästi henkilökohtaisen valmennuksen sisältöön, koska valmennuksen tarkoitus on auttaa nuorta parantamaan valmiuksiaan päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun, päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Valmennuksen tavoitteina ovat myös nuoren elämänhallintataitojen parantaminen, nuoren kasvun, itsenäistymisen ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistäminen.

Pykälän 3 momentin mukaan nuorten työpajatoiminnan tehtävien hoitamisessa saatuja nuorta koskevien tietojen luovuttaminen voisi tapahtua vain nuoren nimenomaisen suostumuksen perusteella. Alaikäisen nuoren tietojen luovuttamiseen tarvittaisiin myös nuoren huoltajan suostumus. Nuorten tai alaikäisen nuoren huoltajan nimenomainen suostumus tarvitaan myös silloin, kun nuoren työpajajakso päättyy tai keskeytyy nuoren siirtyessä välttämättömään muuhun tarvitsemaansa palveluun.

Nuorten työpajatoiminnassa eri lähteistä saatujen tietojen yhdistämisestä syntyneet tiedostot olisi hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä työpajatoiminnan tehtävien hoitamiseksi, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin. Neljän vuoden ajanjakso auttaisi muun muassa nuorta, jolla on esimerkiksi pidempi kuntouttavan työtoiminnan kirjallinen sopimus ja useamman valmennusjakson kokonaisuus, joka saattaa sisältää myös määräaikaisia valmennusjakson keskeytyksiä. Nuoren työpajajakson päättymiseksi ei katsota työpajajakson keskeytymistä esimerkiksi silloin kun nuori siirtyy tilapäisesti muihin tarvitsemiinsa palveluihin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nuorten työpajatoiminnan tehtäviä hoitavan henkilön salassapitovelvollisuudesta. Siitä säädetään sinänsä jo viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Eryityslainsäädäntöön otettavalla säännöksellä on tarkoitus selkeyttää erityisesti niitä tilanteita, joissa nuorten työpajatoimintaa toteuttaa myös muut yhteisöt kuin viranomaiset. Erilliselle salassapitosäännökselle on myös käytännön kokemusten perusteella tarve. Nuorten työpajatoiminnan tuloksellisuuden kannalta on tärkeää säilyttää nuoren luottamus palvelua kohtaan.

15 §. Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa. Pykälä on uusi. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan Dnro 4784/4/11 katsonut, että huumausainetestauksen edelly-

tyksistä nuorille suunnatuissa työpajoissa tulisi säätää lailla. Asiaa on käsitelty yleisperustelujen jaksossa nykytilan arviointi.

Uudessa säännöksessä säädettäisiin huumausainetestauksesta, jota koskevat säännökset vastaisivat käytännössä yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) säännöksiä. Huumausainetestauksen tavoitteena on valmennusympäristön ja työturvallisuuden parantaminen nuorten työpajassa. Työpajan tulee kiinnittää erityistä huomiota tietojen luottamukselliseen käsittelyyn sekä testaamista koskevien todistusten huolelliseen hävittämiseen heti, kun se on tietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta mahdollista.

Pykälän *1 momentin* mukaan nuorten työpajatoiminnan järjestäjä saisi velvoittaa nuoren esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että nuori on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työpajalla valmennuksessa tai että nuori on riippuvainen huumeista. Edellytyksenä olisi lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi ja että nuori toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä ja joissa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen vakavasti vaarantaisi nuoren itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä, vakavasti vaarantaisi liikenteen turvallisuutta tai merkittävästi lisäisi nuorten työpajalla tai muussa valmennusympäristössä huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Momentin edellytysten täytyessä nuori olisi velvollinen työpajatoiminnan järjestäjän määräyksestä esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen. Työpajatoiminnan järjestäjä määräisi huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuudesta myös valmennukseen kuuluvan työpajan ulkopuolella tapahtuvan valmennusjakson aikana.

Vaatus huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä edellyttäisi, että on perusteltua aihetta epäillä nuoren olevan huumausaineiden vaikutuksen alaisena valmennuksessa ja että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi. Perusteltu epäily ei tarkoittaisi, että huumausaineiden käyttö olisi näytetty toteen, vaan se voisi perustua esimerkiksi työpajan valmentajan tekemiin havaintoihin nuoren käyttäytymisestä tai työsuorituksista, ja joita työpajatoiminnan järjestäjä pitäisi luotettavina.

Huumausainetestausta koskevan todistuksen vaatimisen edellytyksenä olisi lisäksi se, että valmennukseen kuuluviin käytännön tehtäviin sisältyy luonteeltaan sellaisia tehtäviä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä. Lakiehdotus liittäisi huumausainetestaamisen edellytykseksi myös ne riskitekijät, jotka voisivat toteutua toimimisesta huumausaineiden vaikutusten alaisena tai niistä riippuvaisena. Nämä vaikutukset olisi lueteltu 1 momentin 1—3 kohdassa ja ne vastaisivat soveltuvin osin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä.

Momentin 1 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi nuoren itsensä tai toisen henki tai terveys. Henki tai terveys voisi vaarantua esimerkiksi valmennuksessa, jossa nuori käyttää vaarallisia koneita, laitteita tai työkaluja.

Momentin 2 kohdan mukaan suojeltavana intressinä olisi liikenteen turvallisuus, joka voisi vaarantua erityisesti kuljetusalaan liittyvässä valmennuksessa. Yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa käytetty termi liikenneturvallisuus on korvattu käsitteellä liikenteen

turvallisuus, koska liikenneturvallisuus on yleisessä kielenkäytössä vakiintunut tarkoittamaan tieliikenteen turvallisuutta.

Momentin 3 kohdan intressinä olisi työpajalla tai muussa valmennusympäristössä ehkäistä huumaus- ja lääkeaineiden laitonta kauppaa, hallussapitoa, käyttöä ja leviämistä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan huumausainetestauksesta saatavaa tietoa voidaan käyttää ainoastaan nuoren valmennussuunnitelman ja 13 §:ssä säädetyn nuorta koskevan sopimuksen tarkistamiseksi. Valmennussuunnitelman tarkistamisella nuori voidaan ohjata tarvittaessa esimerkiksi päihitteettömyyttä tukeviin palveluihin. Nuoren työpajalle ohjanneelle taholle tulee tällöin tehdä kirjallinen ilmoitus nuoren työpajajakson keskeytymisestä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitettaisiin kunnan tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenisi, että nuorelle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko nuori käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus olisi esitettävä nuorten työpajatoiminnan järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava alaikäisen nuoren huoltajalle.

Momentissa määriteltäisiin huumausainetestiä koskeva todistus yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:n 2 momentin säännöstä vastaavasti. Työpajatoiminnan järjestäjä voisi asettaa nuorelle kohtuullisen määräajan, jonka kuluessa todistus on esitettävä. Kieltäytyminen huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä tai positiivisen testituloksen antaminen voisi johtaa siihen, että nuoren valmennusta joudutaan muuttamaan. Valmennuksen muuttaminen tässä tapauksessa voisi vaikuttaa nuoren työpajalla tekemän työn tai työtoiminnan sisältöön taikka nuoren työpajajakson keskeytymiseen tilapäisesti silloin, kun nuori ohjataan muihin palveluihin.

Testiä koskeva todistus tulisi säilyttää erillään muista henkilötiedoista. Huumausainetestiä koskevat tiedot ovat terveydentilatietona henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja. Pykälä koskisi myös muita henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja.

Pykälän 4 *momentin* mukaan työpajatoiminnan järjestäjä vastaisi tässä pykälässä tarkoitettua huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Huumausainetestiä koskevan todistuksen tiedot ovat terveydentilatietona henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja. Tämän vuoksi testiä koskeva todistus tulee säilyttää erillään muista henkilötiedoista. Tietojen käsittelyssä noudatettaisiin ehdotetun lain 14 §:n säännöksiä sekä henkilötietolain säännöksiä.

Pykälän 5 *momentin* mukaan nuorelle tehtävään huumausainetestiin sovellettaisiin muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta. Työterveyshuoltolain 19 §:n mukaan suoritettua huumausainetestin perusteella saatu positiivinen testitulos on varmistettava laatuvalvotussa laboratorioissa. Testattavalla on aina oikeus saada testitulos kirjallisena. Huumausainetestiä koskevan todistuksen sisällöstä säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa. Todistus on annettava testatulle itselleen.

5 luku **Valtionrahoitus**

16 §. *Valtionosuus kunnille.* Pykälän mukaan kunnalle myönnettäisiin valtionosuutta tämän lain mukaisiin käyttötarkoituksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laissa säädetään. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 9 §:n ensimmäistä virkettä. Voimassa olevassa laissa oleva säännös siitä, että valtionosuus tulee käyttää lain 7 §:ssä tarkoitettuun toimintaan ehdotetaan poistettavaksi. Näin ollen kunnalla olisi jatkossa suurempi harkintavalta sen suhteen, mihin kunnan saama valtionosuus käytetään. Valtionosuus tulisi kuitenkin käyttää ehdotetun lain mukaiseen toimintaan.

17 §. *Valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus.* Pykälässä säädettäisiin valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuudesta. Voimassa olevassa laissa ei ole järjestön valtionapukelpoisuutta koskevia säännöksiä, mutta voimassa olevan lain 10 §:ssä säädetään valtionavustuksen saamisen edellytyksistä. Pykälä vastaa osittain kyseisessä pykälässä olevia säännöksiä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön valtionapukelpoiseksi.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että valtionapukelpoiseksi voidaan hyväksyä sellainen valtakunnallinen nuorisoalan järjestö, joka toteuttaa ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Pykälän *3 momentin* mukaan valtionapukelpoisuutta harkittaessa otettaisiin huomioon järjestön toiminnan valtakunnallisuus, laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä se, miten järjestö edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta.

Valtionapuviranomaisen harkitessa valtionapukelpoisuutta tulee ottaa huomioon valtioapukelpoisuutta hakevan valtakunnallisen nuorisoalan järjestön omissa säännöissä sille määritellyt tehtävät ja tarkoitus ja niistä johtuvat painotukset ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyihin tavoitteisiin ja lähtökohtiin.

Pykälän *3 momentin* mukaan valtionapukelpoiseksi ei hyväksyttäisi järjestöä, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävää järjestöä ei myöskään hyväksyttäisi valtionapukelpoiseksi. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä.

Pykälän *4 momentin* mukaan valtionapukelpoiseksi ei myöskään hyväksyttäisi sellaista järjestöä, jonka avustamisesta säädetään erikseen tai jolle myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa. Voimassa olevan säännöksen mukaan valtionavustusta ei myöskään voi saada sellainen järjestö, jonka toiminnasta säädetään erikseen. Jatkossa tällainen järjestö voitaisiin hyväksyä valtionapukelpoiseksi, edellyttäen, että valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle ei olisi muuta laissa säädettyä estettä. Muilta osin säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 10 §:n 2 momenttia, joskin voimassa olevassa laissa ei säädetä valtionapukelpoisuudesta, vaan valtionavustuksen saamisesta.

Pykälän *5 momentin* mukaan tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoitetuista järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

18 §. *Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisoalan järjestölle.* Pykälässä säädettäisiin valtionavustuksen myöntämisestä valtakunnallisille nuorisoalan järjestöille. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 10 §:ää, jossa säädetään nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustuksista sekä voimassa olevan lain 11 §:ää, jossa säädetään nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustuksista.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtion talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen toimintaan. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä niin, että valtakunnalliset nuorisojärjestöt ja valtakunnalliset nuorisotyön palvelujärjestöt on muutettu valtakunnallisiksi nuorisoalan järjestöiksi. Näin muutettuna pykälä koskee myös nuorisotyötä tekevien järjestöjen valtionavustuksia, joista säädetään voimassa olevan lain 11 §:ssä.

Pykälän *2 momentin* mukaan valtakunnallinen nuorisoalan järjestö voisi osoittaa saamaansa avustusta omien alueellisten tai paikallisten rekisteröityjen jäsenjärjestöjen toimintaan siten kuin valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa säädetään. Voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaan valtakunnalliset järjestöt voivat osoittaa saamaansa avustusta rekisteröityjen piirijärjestöjensä toimintaan. Momentti vastaisi muilta osin voimassa olevaa säännöstä, mutta rekisteröidyt piirijärjestöt on muutettu alueellisiksi ja paikallisiksi rekisteröidyiksi jäsenjärjestöiksi. Momenttiin on myös selvytyden vuoksi lisätty viittaus valtionavustuslain 7 §:n 2 momenttiin. Säännös, johon viitataan, koskee valtionavustuksen myöntämistä käytettäväksi muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen toteuttamiseen. Säännöksen mukaan valtionavustuksen saajan on tehtävä toimintaa tai hanketta toteuttavan kanssa sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin valtionavustuksen määrän harkinnassa huomioon otettavista seikoista. Momentti vastaa osittain voimassa olevan lain 10 §:n 3 momenttia, jonka mukaan avustukset myönnetään tulosperusteisesti ja tulosperusteita ovat toiminnan laatu, laajuus ja taloudellisuus. Avustusta myönnettäessä otetaan voimassa olevan säännöksen mukaan lisäksi huomioon toiminnan ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys sekä avustuksen tarve. Määrän harkinnassa huomioon otettavia seikkoja ehdotetaan osittain uudistettavaksi ja tulosperusteisuutta ei momentissa enää mainittaisi. Momentin mukaan valtionavustuksen määrää harkittaessa otettaisiin huomioon järjestön taloudenhoito ja toiminnan valtakunnallisuus. Samalla otettaisiin huomioon myös järjestön toiminnan laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Pykälässä ei enää säädettäisi avustuksen tarpeen huomioon ottamisesta, osaksi siksi, että se tulisi otettavaksi huomioon osana toiminnan taloudellisuutta ja osaksi siksi, että siitä säädetään valtionavustuslaissa. Avustuksen määrää harkittaessa otettaisiin momentin mukaan lisäksi huomioon se, miten järjestö toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta sekä toteuttaa muita ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Tältä osin säännös on uusi.

Valtionapuviranomaisen harkitessa valtionavustuksen määrää tulee ottaa huomioon valtionavustusta hakevan valtakunnallisen nuorisoalan järjestön omissa säännöissä sille määritellyt tehtävät ja tarkoitus ja niistä johtuvat painotukset ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyihin tavoitteisiin ja lähtökohtiin.

Momentin mukaan avustuksen perusteena olevina toimintamenoina ei pidettäisi liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Momentti vastaa voimassa olevan

lain 10 §:n 4 momenttia. Liiketoiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi elinkeinotoimintaa, sijoitus- ja rahoitustoimintaa.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoitetuista valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä ja avustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

19 §. *Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisoalan osaamiskeskukselle.* Pykälässä säädettäisiin valtakunnalliselle nuorisoalan osaamiskeskukselle myönnettävästä valtionavustuksesta. Pykälä on uusi. Pykälän 1 momentin mukaan valtion talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten toimintaan.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyisi osaamiskeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä olisi, että osaamiskeskus kehittäisi ja edistäisi nuorisoalan perus- ja erityisosaamista sekä nuorisoalan asiantuntija- ja muita palveluja tuottamalla, kokoamalla, hyödyntämällä tai jakamalla tietoa nuorisosta, nuorisotyöstä tai nuorisopolitiikasta. Lisäksi osaamiskeskuksen tulisi toteuttaa ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia.

Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otettaisiin 3 momentin mukaan huomioon keskuksen taloudenhoito ja toiminnalliset edellytykset, valtakunnallinen merkitys nuorisoalalla, toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus, valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma sekä osaamiskeskuksien muodostama kokonaisuus. Momentin mukaan valtionapukelpoisuus myönnettäisiin määräajaksi. Toiminnallisilla edellytyksillä tarkoitetaan toiminta- tai palvelukykyä ja osaamista, joilla vastataan nuorisoalan muuttuviin tarpeisiin, sekä osaamiskeskustoiminnan mahdollistavaa sidosryhmäverkostoa. Osaamiskeskusten tulisi myös kyetä seuraamaan osaamisalansa yleistä kehitystä ja raportoimaan siitä.

Osaamiskeskuksen valtakunnallista merkitystä nuorisoalalla tarkastellaan osaamiskeskuksen toiminnan sisältöjen ajankohtaisuutena suhteessa hallituksen kulloinkin voimassaolevaan ohjelmaan ja muihin hallituksen toimintapolitiikkoihin, joiden tavoitteena on parantaa nuorten elinoloja, siltä osin kuin kyseiset politiikat eivät tule tarkastelluiksi osana valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaa.

Pykälän 4 momentin mukaan valtionavustuksen määrää harkittaessa otettaisiin huomioon keskuksen tehtävät sekä keskuksen toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan olisi oltava yleishyödyllistä. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Avustuksen perusteena olevina toimintamenoina ei pidettäisi liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä olisi käytettävä keskuksen nuorisotyöhön ja sen kehittämiseen.

Pykälän 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä osaamiskeskuksista ja niiden tehtävistä, valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

20 §. *Valtionavustusten myöntäminen nuorisokeskukselle.* Pykälässä säädettäisiin nuorisokeskukselle myönnettävästä valtionavustuksesta. Voimassa olevassa laissa valtakunnallisten nuorisokeskusten valtionavustuksista säädetään lain 12 §:ssä.

Voimassa olevassa laissa valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on nuorisokeskuksen valtakunnallisuus. Tältä osin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Valtakunnallisuutta koskevan edellytyksen poistaminen mahdollistaisi nuorten alueellisen sijoittumisen huomioon ottamisen entistä paremmin nuorisokeskusten toiminnassa. Samalla se vahvistaisi nuorisokeskusten alueellista merkitystä. Valtionavustuksen saamisen edellytyksiä ehdotetaan myös muilta osin uudistettavaksi.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtion talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisokeskusten toimintaan.

Pykälän *2 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyisi nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä olisi, että nuorisokeskus toteuttaa ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja että keskuksen pääasiallisena nuorisotyön ympärivuotisena tehtävänä on tarjota nuorille ohjattua seikkailu-, luonto-, ympäristö-, kulttuuri- tai leiritoimintaa. Nuorisokeskuksen nuorisotyön tulisi edistää myös nuorten kansainvälistymistä ja kestävää kehitystä. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otettaisiin huomioon keskuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset, toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä nuorisokeskusten muodostama kokonaisuus.

Valtionapukelpoisen nuorisokeskuksen pääasiallisena tehtävänä olisi tarjota nuorille leiri- ja ympäristötoimintaa. Leiritoiminta tarkoittaisi useita päiviä kestävää, yöpymisiä sisältävää kokonaisvaltaista ohjattua toimintaa. Ympäristötoimintaan kuuluisi ensisijassa ympäristökasvatus eri muodoissaan, sisältäen myös luontokoulun.

Pykälän *3 momentin* mukaan valtionavustuksen määrää harkittaessa otettaisiin huomioon keskuksen nuorisotyön tehtävät sekä keskuksen toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Momentin mukaan avustettavan toiminnan tulisi olla yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidettäisi liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Liiketoiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi elinkeinotoimintaa, sijoitus- ja rahoitustoimintaa. Mahdollinen ylijäämä olisi käytettävä nuorisotyön kehittämiseen sekä nuorisotyön käytössä olevien infrastruktuurien ylläpitoon ja kehittämiseen.

Pykälän *4 momentin* mukaan tarkempia säännöksiä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

21 §. *Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan.* Pykälässä säädettäisiin nuorten työpajatoimintaan myönnettävästä valtionavustuksesta. Voimassa olevassa laissa ei ole erillistä työpajatoiminnan avustamista koskevaa pykälää. Voimassa olevan lain muita avustuksia koskevan 13§:n mukaan valtion talousarvioon voidaan kuitenkin vuosittain ottaa määräraha muun muassa nuorten työpajatoimintaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtion talousarvioon voitaisiin ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorten työpajatoimintaan.

Pykälän *2 momentin* mukaan valtionapukelpoiseksi voitaisiin hyväksyä sellainen nuorten työpajatoiminta, joka toteuttaa nuorten työpajatoiminnan tehtäviä ja tarkoitusta sekä ehdotetun lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Lisäksi valtionapukelpoisuutta harkittaessa

otettaisiin huomioon työpajan taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sekä toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Pykälän 3 momentin mukaan valtionavustuksen määrää harkittaessa otettaisiin huomioon nuorten työpajatoiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä miten työpaja toteuttaa tämän lain 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Momentin mukaan avustettavan toiminnan olisi oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidettäisi liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä olisi käytettävä nuorten työpajatoiminnan ylläpitoon ja kehittämiseen.

Nuorten työpajatoiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon esimerkiksi se, miten nuorten työpajatoiminta tukee nuoren elämäntaitoja, sosiaalista vahvistumista ja yhteisöllistä kasvua, tekemällä oppimista sekä nuoren sijoittumista koulutukseen, työhön tai muuhun palveluun tai toimintaan.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä nuorten työpajatoiminnan valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

22 §. Muut valtionavustukset. Pykälässä säädettäisiin muista valtionavustuksista. Pykälän mukaan valtion talousarvioon voitaisiin vuosittain ottaa määräraha nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvään tutkimukseen, kansainväliseen nuorisoalan yhteistyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämistoimintaan. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 13 §:ää, kuitenkin siten, että siitä on poistettu nuorten työpajatoiminta. Avustuksista nuorten työpajatoimintaan säädettäisiin ehdotetun lain 18 §:ssä.

23 §. Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin osaamiskeskuksen, nuorisokeskuksen, työpajan ja valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden peruuttamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä valtionapukelpoisuuden peruuttamisesta. Säännöksellä mahdollistetaan avustuskelpoisuuden peruuttaminen tilanteissa, joissa järjestön tai muun valtionavustusta saavan tahon toiminta on muuttunut siten, että sitä on syytä arvioida uudelleen.

Pykälän mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi peruuttaa 19 §:ssä tarkoitetun osaamiskeskuksen, 20 §:ssä tarkoitetun nuorisokeskuksen ja 21 §:ssä tarkoitetun nuorten työpajan valtionapukelpoisuuden, jos se ei enää täyttäisi ehdotetussa laissa tai ehdotetun lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä. Ministeriö voisi peruuttaa 17 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden, jos sen toiminta ei täytä yhtäjaksoisesti kahtena vuonna ehdotetussa laissa tai sen nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

Osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten osalta valtionapukelpoisuusharkintaan sisältyisi huomioon otettavana seikkana keskusten muodostama kokonaisuus. Näin ollen myös nuorisotoimialan kehittämistarpeita koskevat muutokset voisivat keskuksen omaan toimintaan liittyvien syiden lisäksi tai sijasta olla perusteena valtionapukelpoisuuden peruuttamiseen. Nuorisotoimialan kehittämistarpeita koskevat muutokset voisivat johtua esimerkiksi hallituksen nuorisopolitiikan strategisista painotuksista tai yhteiskunnallisesta kehityksestä. Keskuksen omaan toimintaan liittyvät syyt voisivat olla esimerkiksi keskuksen organisaatiouudistuksesta tai vas-

taavasta syystä johtuva toimintastrategian muutos, jolloin valtionapukelpoisuus voitaisiin hakemuksesta myöntää toiselle toimijalle.

6 luku **Erinäiset säännökset**

24 §. Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen. Pykälässä säädettäisiin kunnan ja valtion viranomaisen velvollisuudesta tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä nuorten kuulemisesta mainituissa asioissa.

Pykälän *1 momentissa* viitattaisiin uuden kuntalain 26 §:ään, jossa säädetään nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa vaikuttajaryhmässä. Kuntalain uudistuksella lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on merkittävästi parannettu. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan nuorisovaltuustot eivät itsessään riittäisi ainoaksi nuorten vaikuttamiskeinoksi, vaan nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee edelleen myös muutoin kehittää. Sen lisäksi uuden kuntalain 22 § sisältää luettelon kaikenikäisten kuntalaisten osallistumisen edistämistä koskevista keinoista, joihin sisältyy muun muassa asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteisen suunnittelu- ja valmistelutyön tukeminen. Uuden kuntalain 26 §:n tarkoituksena on täydentää 22 §:ää.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että siltä osin kuin nuorten osallisuudesta ei muualla ehdotetussa laissa tai muualla laissa säädettäisi nuorten osallistumisesta, vaikuttamisesta tai kuulemisesta, kunnan ja valtion viranomaisen tulisi tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua tai vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulisi muutoin kuulla mainituissa asioissa. Säännöksessä ei tarkemmin määritellä kuulemisen keinoja. Säännöksen tarkoituksena olisi täydentää ehdotetun nuorisolain, kuntalain ja perusopetuslain osallisuuden edistämistä koskevia säännöksiä. Momentissa säädettäisiin myös, että lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. Maininta vastaisi voimassa olevan lain 8 §:n viimeistä lausetta.

Nuorten osallistamista, vaikuttamista ja kuulemista ovat muun muassa yläkouluikäisten nuorten mukaan ottaminen varhaisessa vaiheessa kunnan uuden asuinalueen suunnitteluun, lasten ja nuorten osallistuminen ulkona olevien toiminta-alueiden ja puistojen suunnitteluun ja rakentamiseen sekä nuorten kokemustiedon hyödyntäminen ja heidän kuuleminen kunnan palveluiden sujuvuuden ja saavutettavuuden kehittämisessä. Osana Avoin hallinto -toimintaa on tuotettu Tietokortit lasten ja nuorten kuulemisesta. Kortit sisältävät tietoa lainsäädännöstä, sopimuksista ja kuulemisen ja osallistamisen keinoista.

25 §. Valtionapuviranomainen. Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain mukaisesta valtionapuviranomaisesta. Pykälän *1 momentin* mukaan valtionapuviranomainen 5 luvussa tarkoitettujen valtionosuuksien ja avustusten osalta olisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 4 lukua kuitenkin niin, että avustuksen myöntämiskohteita olisi ehdotetussa 5 luvussa nykyistä enemmän.

Pykälän *2 momentin* mukaan ministeriö voisi osoittaa aluehallintoviraston myönnettäväksi valtion talousarvioon otettuja avustuspäärahajoja. Momentti vastaa voimassa olevan lain 14 §:n 2 momenttia.

26 §. Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että ehdotetussa laissa tarkoitettut valtionosuudet ja -avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Säännös vastaa voimassa olevan lain 15 §:ää.

27 §. Muutoksenhaku. Pykälä on uusi. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi muutoksenhakusäännös, joka koskisi valtionapukelpoisuudesta ja valtionavustuskelpoisuuden peruuttamisesta tehtyjä opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksiä.

Ehdotuksen mukaan *1 momentin* oikaisuvaatimussäännöksessä viitattaisiin hallintolakiin. Yleiset säännökset oikaisuvaatimusmenettelystä ovat hallintolain 7 a luvussa. Momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Pykälän *2 momentin* mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun ministeriön päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla pääsääntöisesti vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituslupamenettelyn piiriin kuuluisivat ehdotetun lain 17 §:ssä, 19 §:n 2 momentissa, 20 §:n 2 momentissa ja 21 §:n 4 momentissa tarkoitettut valtionapukelpoisuutta koskevat päätökset. Valituslupasääntelyn ulkopuolelle jäisivät ehdotetun lain 23 §:ssä tarkoitettut valtionavustuskelpoisuuden peruuttamista koskevat asiat. Valtionavustuskelpoisuuden peruuttamista koskevia päätöksiä voidaan pitää asianosaisen oikeusturvan kannalta erityisen merkittävinä.

28 §. Oma-aloitteinen ilmoitusoikeus. Pykälän mukaan ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla henkilöllä olisi salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä olisi syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Säännös vastaa voimassa olevan lain 7 e §:ää.

7 luku Voimaantulo

29 §. Voimaantulo. Pykälän *1 momentin* mukaan laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 20 .

Pykälän *2 momentin* mukaan lailla ehdotetaan kumottavaksi voimassa oleva nuorisolaki (72/2006). Ehdotetun lain 18—21 §:ien valtionavustuksen osalta uutta lakia sovellettaisiin vasta 1. päivästä tammikuuta 2018.

Pykälän *3 momentin* mukaan jos muualla laissa viitataan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleeseen nuorisolakiin, on sen sijasta sovellettava tätä lakia.

30 §. Siirtymäsäännökset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain toimeenpanon edellyttämistä siirtymäsäännöksistä.

Pykälän *1 momentin* valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten, 20 §:ssä tarkoitettujen nuorisokeskusten ja 21 §:ssä tarkoitettujen nuorten

työpajojen valtionavustus vuodelle 2017 myönnettäisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ehdotetun lain säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran edellä mainittujen mahdollisiin valtionavustuksiin vuonna 2018.

Pykälän 2 *momentin* mukaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa asetettu nuorisoasiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta jatkaisivat toimintaansa toimikautensa loppuun, kuitenkin niin, että valtion nuorisoasian neuvottelukunnan nimi muuttuisi valtion nuorisoneuvostoksi tämän lain voimaan tullessa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi viimeistään 1 heinäkuuta 2017 ehdotetulla lailla kumotun nuorisolain nojalla avustusta saaneiden järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta.

Pykälän 4 *momentin* mukaan ehdotetun lain 5 §:n mukainen ensimmäinen valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma hyväksyttäisiin vuosille 2017—2019.

2 Tarkemmat säännökset

Nuorisolain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnosta, valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta, valtion nuorisoneuvostosta ja arviointi- ja avustustoimikunnasta sekä valtakunnallisista nuorisoalan järjestöistä, valtakunnallisista nuorisoalan osaamiskeskuksista, nuorisokeskuksista ja nuorten työpajoista.

Nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnosta asetuksella säädettäisiin aluehallintoviraston tehtävistä. Nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta asetuksella säädettäisiin muiden ministeriöiden osallistumisesta ohjelman valmisteluun sekä valmistelussa huomioon otettavista asioista.

Valtion nuorisoneuvostosta asetuksella säädettäisiin neuvoston asettamisesta, kokoonpanosta ja toimikaudesta, neuvoston päätösvaltaisuudesta, neuvoston pääsihteeristä ja muusta henkilöstöstä sekä neuvoston puheenjohtajalle, varapuheenjohtajille, jäsenille ja asiantuntijoille maksettavista kokouspalkkioista ja korvauksista.

Arviointi- ja avustustoimikunnasta asetuksella säädettäisiin toimikunnan asettamisesta, kokoonpanosta ja toimikaudesta, toimikunnan päätösvaltaisuudesta, toimikunnan pääsihteeristä ja muusta henkilöstöstä sekä toimikunnan puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle, jäsenille ja asiantuntijoille maksettavista kokouspalkkioista ja korvauksista.

Valtakunnallisista nuorisoalan järjestöistä, valtakunnallisista nuorisoalan osaamiskeskuksista ja nuorisokeskuksista asetuksella säädettäisiin järjestöjen ja keskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustusten myöntämisen edellytyksistä. Nuorten työpajatoiminnan osalta asetuksessa säädettäisiin valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Lain 17 §:ssä tarkoitettujen nuorisoalan järjestöjen, 19 §:ssä tarkoitettujen nuorisoalan osaamiskeskusten, 20 §:ssä tarkoitettujen nuorisokeskusten ja 21 §:ssä tarkoitettujen nuorten työ-

pajojen valtionapukelpoisuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran myönnettäessä valtionavustusta vuodelle 2018.

Lain voimaantullessa asetettuna oleva nuorisoasiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustus-toimikunta jatkaisivat toimintaansa toimikautensa loppuun, kuitenkin niin, että valtion nuori-soasian neuvottelukunnan nimi muuttuisi valtion nuorisoneuvostoksi lain voimaan tullessa.

Lisäksi siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että lain voimaan tullessa opetus- ja kulttuurimi-nisteriö arvioisi voimassa olevan nuorisolain nojalla avustusta saaneiden järjestöjen ja nuori-sokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitykseen sisältyy säännöshdotukset nuoren henkilötietojen käsittelystä sekä etsivään nuori-sotyöhön (11 ja 12 §) että nuorten työpajatoimintaan (14 §) ja siihen liittyvään huumausaine-testaukseen (15 §). Ehdotetulla sääntelyllä on merkitystä perustuslain 7 §:n henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden suojan, 10 §:n yksityiselämän ja henkilötietojen suojan sekä 80 §:n yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säätämisen kannalta.

Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Säännös turvaa siinä lueteltuja oikeushyviä julkisen vallan itse toimeenpanemilta loukkauksilta. Toisaalta säännös edellyttää, että valtio lainsäädäntötoimin turvaa näitä oikeuksia muita ulkopuolisia loukkauksia vastaan. Pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Oikeus henkilökohtaiseen koskematto-muuteen antaa suojaa esimerkiksi henkilöön käyviä tarkastuksia ja pakolla toteutettavia lääke-tieteellisiä tai vastaavia toimenpiteitä vastaan. Puuttumisen henkilökohtaiseen koskematto-muuteen tulee perustua eduskunnan säätämiin lakeihin, eivätkä ne saa olla mielivaltaisia.

Nuorten työpajatoiminnan huumausainetestauksesta ehdotetaan säädettäväksi lain 15 §:ssä. Huumausainetestauksen tavoitteena on valmennusympäristön ja työturvallisuuden parantami-nen nuorten työpajassa. Huumausainetestä koskevan todistuksen esittäminen nuorten työpaja-toiminnan järjestäjälle on rajattu tilanteisiin, joissa on perusteltua aihetta epäillä, että nuori on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työpajalla valmennuksessa tai hänellä on riippuvuus huumeista ja että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi. Lisäksi edellytettäisiin, että valmennukseen kuuluviin käytännön tehtäviin sisältyy sellaisia tehtäviä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää rea-gointikykyä. Sääntelyn tavoitteet liittyvät perustuslain 7 §:n 1 momentissa jokaiselle turvat-tuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja turvallisuuteen sekä omaisuuden suojaan. Sääntelyä voidaan siten pitää hyväksyttävän tarpeen vaatimana.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvat-tu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolis-ten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Yksityiselämän suojan takaamiseksi valtiolta on jo perinteisesti edellytetty sen ohella, että se itse pidättäytyy loukkaamasta kansalaisten yksityiselämää, myös aktiivisia toimenpiteitä yksityiselämän suo-jaamiseksi toisten yksilöiden loukkauksia vastaan. Momentti sisältää myös erityisen tie-tosuoja koskevan säännöksen, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla. Sään-

HE 111/2016 vp

nös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. Säännös ei viittaa pelkästään henkilötietolakiin (523/1999), vaan edellyttää ylipäätään lainsäädännöllisiä järjestelyjä henkilötietojen suojasta.

Etsivässä nuorisotyössä käytettävien tietojen luovuttamisvelvollisuudesta ehdotetaan säädettäväksi lain 11 §:ssä. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan nuorisolain 7 c §:ää, jota koskevasta hallituksen esityksestä perustuslakivaliokunta on antanut lausuntonsa (PeVL25/2010 vp – HE 1/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 23/2006 vp, s. 3/I).

Ehdotuksen 11 §:ssä määriteltyjen nuoren kotikunnalle luovutettavien henkilötietojen sisältö on määritelty koskemaan nuoren yksilöinti- ja yhteystietoja. Ne eivät yleensä ole salassa pidettäviä, mutta voivat viranomaisten julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan perusteella olla yksittäistapauksessa salassa pidettäviä. Henkilötietojen avulla voidaan ottaa yhteyttä mahdollisesti syrjäytymisvaarassa olevaan nuoreen ja tarjota hänelle etsivän nuorisotyön apua pääsyssä tarvitsemiinsa julkisiin palveluihin ja muuhun tukeen.

Ehdotuksen 12 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi nuorten tietojen käsittelystä etsivässä nuorisotyössä ja 14 §:ssä nuorten tietojen käsittelyä nuorten työpajatoiminnassa. Täsmentämällä henkilötietojen käsittelyn sääntelyä kyseisissä pykälissä vahvistettaisiin samalla myös yksityisyyden suojan toteutumista henkilötietojen käsittelyssä.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Säännös edellyttää, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset tulee antaa lailla. Lisäksi eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan 3 päivänä syyskuuta 2013 (Dnro 4784/4/11) kehottanut opetus- ja kulttuuriministeriötä säätämään huumausainetähtäuksen edellytyksistä nuorten työpajatoiminnassa lain tasolla. Ehdotetulla sääntelyllä huumausainetähtäusta koskeva sääntely toteutettaisiin lain tasolla nuoren perusoikeuksien toteutumiseksi.

Esitykseen ei sisälly säännöksiä, jotka edellyttäisivät perustuslain mukaista säätämisyjärjestystä. Lakiehdotus voitaisiin siten käsitellä tavallista lakia koskevassa säätämisyjärjestyksessä. Koska esitys kuitenkin sisältää ehdotukset henkilötietojen käsittelystä ja huumausainetähtäuksesta, hallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että eduskunta pyytää esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Nuorisolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvästä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä sekä valtionrahoituksesta.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, noudatetaan Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita.

2 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
- 2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;
- 3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 4) edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
- 5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat:

- 1) yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys;
- 2) kestävä kehitys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen;
- 3) monialainen yhteistyö.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *nuorilla* alle 29-vuotiaita;
- 2) *nuorisotyöllä* nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa;
- 3) *nuorisopolitiikalla* nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista;
- 4) *nuorisotoiminnalla* nuorten omaehtoista toimintaa;

5) *valtakunnallisella nuorisojärjestöllä* rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa tämän lain tavoitteita ja lähtökohtia ja jonka toiminta-alue on valtakunnallisesti kattava;

6) *valtakunnallisella nuorisoalan järjestöllä* valtakunnallisten nuorisojärjestöjen lisäksi nuorisotyötä tekevää, nuorisotoimintaa tai nuorisotyön palveluja järjestävää rekisteröityä yhdistystä tai säätiötä, joka toteuttaa tämän lain tavoitteita ja lähtökohtia ja jonka toiminta-alue on valtakunnallisesti kattava;

7) *valtakunnallisella nuorisoalan osaamiskeskuksella* yhteisöä, joka kehittää ja edistää nuorisoalan osaamista ja asiantuntijuutta valtakunnallisesti. Osaamiskeskuksen voivat myös muodostaa kahden tai useamman yhteisön sopimukseen perustuva yhteenliittymä.

2 luku

Valtion nuorisotyö ja -politiikka

4 §

Valtion vastuu

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa.

Nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot. Tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtion tulee tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, nuorisoalan järjestöjen ja muiden yhteisöjen sekä nuorten kanssa.

5 §

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman.

Ohjelma sisältää tarkemmat tavoitteet valtakunnalliselle nuorisotyölle ja -politiikalle ja niiden tukemiselle. Ohjelman toteutumista seurataan ja ohjelma tarkistetaan tarvittaessa.

Ohjelman valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Valmistelussa tulee kuulla nuoria ja nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja.

Tarkempia säännöksiä ohjelman sisällöstä ja valmistelusta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Valtion nuorisoneuvosto

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii valtion nuorisoneuvosto, jonka asettaa valtioneuvosto.

Neuvoston tehtävänä on:

1) käsitellä nuorten kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia nuoriin ja nuorille suunnattuihin palveluihin ja toimintoihin;

HE 111/2016 vp

- 2) tehdä aloitteita ja esityksiä nuorisopolitiikan kehittämiseksi;
 - 3) tuottaa ajankohtaista tietoa nuorista ja heidän elinoloistaan;
 - 4) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtakunnalliseen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaan otettavista asioista;
 - 5) seurata toimialan kansainvälistä kehitystä ja yhteistyötä.
- Neuvostolla voi olla jaostoja asioiden valmistelua varten.
Neuvoston tehtävistä ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös neuvoston kokoonpanosta.

7 §

Arviointi- ja avustustoimikunta

Valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen avustusasioissa opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimenä on arviointi- ja avustustoimikunta, jonka asettaa valtioneuvosto. Toimikunta voi keskuudestaan asettaa jaostoja asioiden valmistelua varten.

Toimikunnan tehtävänä on:

- 1) antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten valtionapukelpoisuudesta;
- 2) tehdä opetus- ja kulttuuriministeriölle esitys valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten valtionavustusten jaosta;
- 3) tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Toimikunnan tehtävistä ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös toimikunnan kokoonpanosta.

3 luku

Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö

8 §

Kunnan vastuu

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan 2 §:n tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Kunnan tulee 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa.

9 §

Monialainen yhteistyö

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Verkoston tai muun yhteis-

HE 111/2016 vp

työryhmän tulee toimia vuorovaikutuksessa nuorisoalan järjestöjen ja muiden nuorten palvelu- ja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kahdella tai useammalla kunnalla voi olla yhteinen verkosto. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Verkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävänä on:

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta;
- 3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

10 §

Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

Etsivä nuorisotyö aloitetaan ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyö voidaan aloittaa myös muiden viranomaisten luovuttamien tietojen perusteella.

11 §

Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle

Tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jolle ei tässä laissa tai muualla toisin säädetä.

Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

- 1) opetuksen järjestäjän on luovutettava tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin;
- 2) koulutuksen järjestäjän on luovutettava tiedot nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa;
- 3) puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen on luovutettava tiedot nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat ja siviilipalveluskeskus voivat jättää tiedot 2 momentissa tarkoitettusta nuoresta luovuttamatta, jos ne arvioivat käytettävissään olevien tietojen perusteella ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole 10 §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen tarpeessa.

Myös muu kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettu viranomainen ja Kansaneläkelaitos voivat salassapitosäännösten estämättä luovuttaa nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten

nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jos viranomainen tai Kansaneläkelaitos arvioi tehtävässään saamiensa tietojen perusteella ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna nuoren tarvitsevan viipymättä tukea päästäkseen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Jos nuorten kanssa toimivat rekisteröidyt yhdistykset, säätiöt tai muut nuorten harrastustoimintaa tarjoavat yhteisöt arvioivat nuoren olevan etsivän nuorisotyön tarpeessa, voivat ne nuoren tai alaikäisen nuoren huoltajan nimenomaisella suostumuksella ilmoittaa nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot etsivälle nuorisotyölle.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttajan on sopivin tavoin etukäteen ilmoitettava nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle, että nuorta koskevia tietoja voidaan 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten.

Lastensuojeluilmoituksen ja ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lastensuojelulain (417/2007) 25 ja 25 c §:ssä. Yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä. Jos näissä säännöksissä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen on ottanut yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, ei samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä ilmoitusta etsivälle nuorisotyölle.

12 §

Nuoren tietojen käsittely etsivässä nuorisotyössä

Etsivää nuorisotyötä varten luovutettavat yksilöinti- ja yhteystiedot voidaan toimittaa sähköisesti. Etsivässä nuorisotyössä voidaan yhdistää tehtävässä saadut tiedot tai muutoin käsitellä tuen tarpeessa olevien nuorten yksilöimiseksi ja etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamiseksi. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa etsivässä nuorisotyössä kirjataan nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen ilmoittaja, päätetyt jatkotoimenpiteet sekä, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle niitä on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä kunta.

Etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamisessa saatuja nuorta koskevia tietoja saadaan luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumuksella. Tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä tehtävän hoitamiseksi.

Etsivän nuorisotyön tehtäviä hoitava ei saa ilman nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumusta ilmaista sivullisille, mitä hän tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saa tietää nuoren henkilökohtaisista oloista, terveydentilasta, nuoren saamista etuuksista, tukitoimista tai taloudellisesta asemasta.

4 luku

Nuorten työpajatoiminta

13 §

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Työpajatoiminnan tarkoituksena on parantaa nuoren elämäntaitoja, edistää hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan. Nuori valmentautuu tekemällä työtä tai työtoimintaa omien edellytystensä mukaan. Työpajalla tehdään nuorelle henkilökohtainen valmennussuunnitelma yhdessä nuoren kanssa. Nuorten työ-

pajatoiminnan järjestäjinä voivat toimia kunta tai useammat kunnat yhdessä tai nuorten palveluja tuottava yhteisö. Nuorten työpajalla tulee olla nuorten yksilö- ja työvalmennusosaamista. Nuorten työpajan on seurattava toimintansa tuloksia.

Nuori tulee työpajalle pääsääntöisesti viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan ohjaamana. Nuori voi myös oma-aloitteisesti hakeutua työpajalle. Työpajalle ohjatun nuoren valmennuksesta tehdään kirjallinen sopimus. Nuorten työpajatoiminnassa voidaan käsitellä sopimuksessa tai työpajalle 1 momentissa säädetyssä tehtävässä saadut tiedot valmennukseen tulevan ja valmennuksessa olevan nuoren yksilöimiseksi ja työpajatoiminnan tehtävien hoitamiseksi. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

14 §

Nuoren tietojen käsittely nuorten työpajatoiminnassa

Nuorten työpajatoiminnan rekisterinpitäjä on työpajatoiminnan järjestäjä, joka vastaa henkilötietojen käsittelystä. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa nuorten työpajatoiminnassa kirjataan henkilörekisteriin 13 §:ssä tarkoitettu nuorta koskeva sopimus, nuoren valmennussuunnitelma, valmennuksen seurannasta saatavat tiedot ja niihin liittyvät jatkotoimenpiteet ja se, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle niitä on annettu. Rekisteriin kirjataan myös, ketkä vastaavat nuoren valmennuksesta.

Nuoresta kerätään tietoja hänen valmennuksensa suunnittelemiseksi, hänen valmiuksiensa ja taitojensa kehittymisen osoittamiseksi ja hänen saamansa valmennuksen tulosten ja nuoren muun palvelutarpeen osoittamiseksi. Tietoja saadaan nuorelta itseltään, havainnoimalla nuoren valmennuksessa edistymistä ja nuoren työpajalle ohjanneelta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta.

Nuorten työpajatoiminnan tehtävien hoitamisessa saatuja nuorta koskevia tietoja saadaan luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle vain nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumuksella. Tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä työpajan tehtävän hoitamiseksi, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Nuorten työpajatoiminnan järjestäjä ja sen palveluksessa oleva eivät saa ilman nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumusta ilmaista sivullisille, mitä he tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saavat tietää nuoren henkilökohtaisista oloista, terveydentilasta, nuoren saamista etuuksista tai tukitoimista ja hänen taloudellisesta asemastaan.

15 §

Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa

Nuorten työpajatoiminnan järjestäjä saa velvoittaa nuoren esittämään huumausainetestä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että nuori on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työpajalla valmennuksessa tai että nuori on riippuvainen huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä nuoren toimintakyvyn selvittämiseksi ja että nuori toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitakykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa nuoren itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta; tai

HE 111/2016 vp

3) merkittävästi lisää nuorten työpajalla tai muussa valmennusympäristössä huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan kunnan tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että nuorelle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen huumausaineiden käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko nuori käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä nuorten työpajatoiminnan järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava alaikäisen nuoren huoltajalle.

Huumausainetestauksesta saatavaa tietoa voidaan käyttää ainoastaan nuoren valmennussuunnitelman ja 13 §:ssä tarkoitettujen sopimuksen tarkistamiseksi. Huumausainetestiä koskevaa tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka vastaavat nuoren valmennuksesta nuorten työpajatoiminnassa tai jotka tekevät päätöksen sopimuksen muuttamisesta. Testiä koskeva todistus tulee säilyttää erillään muista henkilötiedoista.

Nuorten työpajatoiminnan järjestäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitettua huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Nuorelle tehtävään huumausainetestiin sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

5 luku

Valtionrahoitus

16 §

Valtionosuus kunnille

Kunnalle myönnettävästä valtionosuudesta tämän lain mukaisiin käyttötarkoituksiin säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009).

17 §

Valtakunnallisen nuorisovaltuuston järjestön valtionapukelpoisuus

Valtakunnallisen nuorisovaltuuston toimintaan tarkoitettujen valtionavustusten saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön valtionapukelpoiseksi.

Valtionapukelpoiseksi voidaan hyväksyä sellainen nuorisovaltuuston järjestö, joka toteuttaa 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Valtakunnallisen nuorisovaltuuston järjestön valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon järjestön toiminnan valtakunnallisuus, laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja se, miten järjestö edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta.

Valtionapukelpoiseksi ei kuitenkaan hyväksytä sellaista järjestöä, jonka pääasiallisena tehtävänä on edistää yhden koulutus-, opinto- tai vastaavan alan opiskelua. Pääasiallisesti ammatillista järjestäytymistä edistävää järjestöä ei myöskään hyväksytä valtionapukelpoiseksi.

Valtionapukelpoiseksi ei myöskään hyväksytä sellaista järjestöä, jonka avustamisesta säädetään erikseen tai jolle myönnettävää valtionavustusta varten on erillinen määräraha valtion talousarviossa.

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

18 §

Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisoalan järjestölle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen toimintaan.

Valtakunnallinen nuorisoalan järjestö voi osoittaa saamaansa avustusta omien alueellisten tai paikallisten rekisteröityjen jäsenjärjestöjen toimintaan siten kuin valtionavustuslain (688/2001) 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon järjestön taloudenhoito sekä järjestön toiminnan valtakunnallisuus, laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan lisäksi huomioon miten järjestö toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta sekä toteuttaa muita 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja.

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista valtionavustuksen myöntämisen edellytyksistä ja valtionavustuksen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisoalan osaamiskeskukselle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten toimintaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy osaamiskeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että osaamiskeskus kehittää ja edistää nuorisoalan perus- ja erityisosaamista sekä nuorisoalan asiantuntija- ja muita palveluja tuottamalla, kokoamalla, hyödyntämällä tai jakamalla tietoa nuorista, nuorisotyöstä tai nuorisopoliitikasta. Lisäksi osaamiskeskuksen tulee toteuttaa 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia.

Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan myös huomioon keskuksen taloudenhoito ja toiminnalliset edellytykset, valtakunnallinen merkitys nuorisoalalla, yhteiskunnallinen vaikuttavuus, valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma sekä osaamiskeskuksien muodostama kokonaisuus. Valtionapukelpoisuus myönnetään määräajaksi.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon keskuksen tehtävät ja toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä on käytettävä keskuksen nuorisotyöhön ja sen kehittämiseen.

Tarkempia säännöksiä osaamiskeskuksista ja niiden tehtävistä, valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

20 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorisokeskukselle

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorisokeskusten nuorisotyöhön.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden. Valtionapukelpoisuuden hyväksymisen edellytyksenä on, että nuorisokeskus toteuttaa 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia ja että keskuksen pääasiallisena nuorisotyön ympärivuotisena tehtävänä on tarjota nuorille ohjattua seikkailu-, luonto-, ympäristö-, kulttuuri- tai leiritointia. Nuorisokeskuksen nuorisotyön on edistettävä myös nuorten kansainvälistymistä ja kestävä kehitystä. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon keskuksen taloudenhoito ja toiminnalliset edellytykset, toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä nuorisokeskusten muodostama kokonaisuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon keskuksen nuorisotyön tehtävät sekä toiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä on käytettävä nuorisotyön kehittämiseen sekä nuorisotyön käytössä olevien infrastruktuurien ylläpitoon ja kehittämiseen.

Tarkempia säännöksiä nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

21 §

Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi nuorten työpajatoimintaan.

Nuorten työpajatoimintaan tarkoitetun valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy nuorten työpajan valtionapukelpoiseksi. Valtionapukelpoiseksi nuorten työpajaksi voidaan hyväksyä sellainen työpaja, joka toteuttaa nuorten työpajatoiminnan tehtäviä ja tarkoitusta sekä 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Valtionapukelpoisuutta harkittaessa otetaan huomioon työpajan taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sekä toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon nuorten työpajatoiminnan laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä miten työpaja toteuttaa 2 §:ssä säädettyjä tavoitteita ja lähtökohtia. Avustettavan toiminnan on oltava yleishyödyllistä. Hyväksyttävänä menoina ei pidetä liiketoiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta aiheutuvia menoja. Mahdollinen ylijäämä on käytettävä nuorten työpajatoiminnan ylläpitoon ja kehittämiseen.

Tarkempia säännöksiä nuorten työpajatoiminnan valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

22 §

Muut valtionavustukset

Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvään tutkimukseen, kansainväliseen nuorisoalan yhteistyöhön, nuorisotilojen rakentamiseen,

HE 111/2016 vp

peruskorjaamiseen ja varustamiseen, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorisotyön kehittämismintaan.

23 §

Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa valtakunnallinen nuorisoalan osaamiskeskuksen, 20 §:ssä tarkoitetun nuorisokeskuksen ja 21 §:ssä tarkoitetun nuorten työpajan valtionapukelpoisuuden, jos ne eivät enää täytä tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

Ministeriö voi peruuttaa valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuuden, jos järjestön toiminta ei yhtäjaksoisesti kahtena vuonna täytä tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä valtionapukelpoisuuden edellytyksiä.

6 luku

Erinäiset säännökset

24 §

Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen

Nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa nuorten vaikuttajaryhmässä säädetään kuntalain (410/2015) 26 §:ssä.

Sen lisäksi mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään, kunnan ja valtion viranomaisen tulee tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

25 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitetussa asiassa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriö voi osoittaa aluehallintoviraston myönnettäväksi valtion talousarvioon otettuja avustusrahoja.

26 §

Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus

Tässä laissa tarkoitetut valtionosuudet sekä -avustukset suoritetaan ensisijaisesti veikkaus- ja raha-arpajaispeliä voittavista.

27 §

Muutoksenhaku

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen 23 §:ssä tarkoitetussa valtioapukelpoisuuden peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

28 §

Oma-aloitteinen ilmoitusoikeus

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

7 luku

Voimaantulo

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan nuorisolaki (72/2006).

Jos muualla laissa viitataan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleeseen nuorisolakiin, on sen sijasta sovellettava tätä lakia.

30 §

Siirtymäsäännökset

Valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten, 20 §:ssä tarkoitettujen nuorisokeskusten ja 21 §:ssä tarkoitettujen nuorten työpajojen valtionavustus vuodelle 2017 myönnetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu valtion nuorisoasiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta jatkavat toimintaansa toimikautensa loppuun, kuitenkin niin, että valtion

HE 111/2016 vp

nuorisoasiain neuvottelukunnan nimi muuttuu valtion nuorisoneuvostoksi tämän lain voimaan tullessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi viimeistään 1 heinäkuuta 2017 tällä lailla kumotun nuorisolain nojalla avustusta saaneiden järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta.

Ensimmäinen 5 §:n mukainen valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma hyväksytään vuosille 2017—2019.

Helsingissä 29 päivänä kesäkuuta 2016

Pääministerin sijainen, ulkoasiainministeri

Timo Soini

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen